

Prvi dio: Nastavni planovi

Nastavna cjelina 1 (razredna nastava, 1. razred)

Ja imam ime – mi imamo školu

A Nastavni plan

	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavna aktivnost	Materijali
Prva lekcija	Djeca uče jedni druge svoja imena.	Djeca se u razredu predstavljaju jedni drugima.	Papir u boji.
Druga i treća lekcija	Kako su različita djeca u našem razredu?	Djeca izrađuju cvijeće s njihovim portretom u sredini. Od tih pojedinačnih cvjetova izrađuju buket.	Papir u boji; foto portret svakoga djeteta; List papira za svako dijete (<i>flip chart</i>).
Četvrta lekcija	Šta znamo jedni o drugima?	Razmišljanje u plenarnoj raspravi.	(dovršen plakat)

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Djeca postaju svjesna velike razlike u imenima u njihovom razredu. Ona će znati cijeniti to što je svako od njih dobio ime koje ga razlikuje od drugih, oni shvataju da im njihovo ime ne može biti oduzeto i da im pripada zauvijek.

Djeca razumiju da mnogo različitih imena predstavlja mnogo različitih osobnosti, a svi zajedno, kao bogati i šareni buket cvijeća, čine razred. Radi boljeg predočavanja ovog pojma mogu se koristiti kišne kapi, vagoni voza, muzičke note, komadići slagalice, itd. Šta god da se uzme iz ove vježbe, pojam koji mora postati jasan je: zajedno smo više od pojedinaca. Zajedno, mi možemo biti poput buketa, oblaka, voza, melodije, slagalice, itd.

Djeca razumiju da zajedno čine zajednicu koja uči.

Djeca razumiju i cijene činjenicu da je škola tu da im pruži podršku - sada i u budućnosti; njima samima i njima u zajedništvu s drugima – u učenju i razvoju njihovog znanja i sposobnosti.

Oni otkrivaju da škola nije samo dužnost, već je stvorena zato jer svako dijete ima pravo ići u školu i biti obrazovano te da roditelji, učitelji i država moraju osigurati to pravo.

C Ključna pitanja za razmišljanje o nastavnoj jedinici 1

Istraživanje dječijih prava	Upoznavanje dječijih prava	Primjenjivanje dječijih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječijih prava mogu primjeniti u razredu i školi?	Šta sada djeca znaju o dječijim pravima?	Učenje kako poduzeti akciju izvan škole: Šta su djeca naučila za svoj budući život?
Škola je dio života, a razred je mala zajednica sa svojim vlastitim pravima. Buket cvijeća je snažna simbolička slika toga. Djeca mogu u ovoj nastavnoj jedinici iskazati članove UN Konvencije o pravima djeteta spomenute u nastavku.	Član 7 i 28 (Vidi dodatak: UN Konvencija o pravima djeteta).	Djeca učestvuju u odlučivanju gdje će biti plakat koji prikazuje buket cvijeća.
Učenici		
Kako sam doživio/doživjela dječija prava u razredu?	Šta sam naučio/la o dječijim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada spreman/spremna provesti?
Svako od nas je jedinstven. Svako dijete je dobro došlo u razred. Bilo bi šteta kad bi neko od nas nedostajao u našem razredu. Mi svi imamo ista prava.	Mi djeca imamo posebna prava. Mi imamo ime koje nam niko ne može oduzeti. (Član 7). Mi imamo pravo ići u školu i naučiti čitati i pisati. (Član 28). Bez škole niko ne bi mogao naći posao kad odraste.	Znam da se osjećam puno ugodnije kao član razreda jer je to dobra grupa koja pruža podršku. Nastojat ću pružati podršku drugog djeci u razredu tako da se i oni osjećaju dobro kao ja.

D Procedura**Lekcija 1**

Djeca sjede u krugu. U sredini kruga su na pod složena papirna srca u raznim bojama. Svako srce nosi ime jednog djeteta i ima jednu nit koja je s njim povezana. Također se u sredini nalazi jedno srce za učitelja s njegovim ili njenim imenom.

Učitelj ohrabruje djecu da se uključe u razgovor.

- Znamo li sva imena? Ko je ko?
- Svako dijete uzima jedno srce s imenom drugog djeteta. Šta mi se kod ovog djeteta sviđa? Šta sam već radio s njom ili njime? Šta bi mi nedostajalo ako on ili ona ne bi bio prisutan?

- Ostala pitanja mogu sadržavati: Šta bi mogla druga osoba reći o tom djetetu, na primjer učitelj, muški ili ženski član porodice, dijete lično, prijatelj, neko drugi u razredu, školi ili zajednici?

Svako dijete govori svoje ideje o drugom djetetu i predaje tom djetetu srce s njegovim ili njenim imenom.

Svako dijete ima svoje srce i nosi ga tokom lekcije. (Ovo se provodi tokom idućih lekcija sve dok djeca dobro ne upoznaju jedni druge.)

Učitelj može završnu raspravu započeti pitanjem, "Zašto sam upotrijebio više boja umjesto samo jedne?"

Traži od djece da donesu profilne fotografije za

lekciju. (alternativno, učitelj može uzeti fotografije od djece.)

za sljedeću lekciju. (alternativno učitelj može fotografisati djecu i *isprintati* ih za sljedeću lekciju)

Lekcija 2 i 3

Da bi napravio uvod u lekciju, učitelj/ica objašnjava: Svako dijete na ovom svijetu je drugačije. Svako dijete je jedinstveno po svojoj boji kože, ličnosti, specifičnosti i imenu!

Djeca također imaju prava, pod nazivom "Prava djeteta", koja su priznata u skoro svakoj zemlji svijeta. Ta prava uključuju, na primjer:

- pravo na ime (član 7 može se čitati naglas, ili izreći njegova skraćena verzija);
- pravo na obrazovanje (član 28).

Samo onoga ko ima ime mogu nazivati drugi, stoga je važno znati ta imena!

Rasprava o tim temama je otvorena, djeca iznose svoja mišljenja i pitanja. Da zaključimo: Svi mi zajedno, sa svim našim različitim imenima, odlikama, karakteristikama i svim našim različitim bojama kože, tvorimo naš razred.

Napravit ćemo sliku našeg razreda – ona nije napravljena od srdaca, već od cvijeća skupljenog zajedno i stavljenog u vazuu. Vaza predstavlja školu, školsku zgradu ili naš razred. Svi smo cvijeće sakupljeno u tom spremniku. Bez nas ne bi bilo škole: Škole ne bi bili ništa više doli praznog spremnika, ili prazne vaze.

Učitelj objašnjava različite stepene ove aktivnosti:

- Djeca će izraditi vlastito cvijeće.
- Obojit će latice i zaljepiti svoju fotografiju u sredini.
- Cvijeće će se skupiti kako bi se oblikovao buket.
- Buket će se zaljepiti na poster.
- Na ovaj način napraviti ćemo sliku našeg raznobojnog i različitog razreda.

Prije ove kreativne aktivnosti ili neposredno nakon, djeca razmišljaju o tome i pokušavaju protumačiti sliku cvijeća u vazuu. Učitelj prikuplja različita viđenja i ideje. Djeca mogu slobodno razviti svoje ideje, koje mogu povezati sa sljedećim pitanjima:

- Šta može cvijeće simbolizirati/predstavljati?
- Šta može simbolizirati vaza?
- Zašto je važno imati ime?

Zavisno od raspoloživih materijala i vremena, ova aktivnost se može primjenjivati na različite načine, na primjer:

- Učenici mogu crtati, izrezati i ukrasiti cvijeće sami ili mogu dobiti izrezano cvijeće da ga ukrase.
- Učitelj pripremi centar cvijeta a učenici kreiraju latice.
- Fotografije se izrežu da bi se stavile u sredinu cvijeta.

Djeca koja brzo završe svoju aktivnost mogu crtati male cvjetove bez fotografije.

Na kraju, na plakat se stavlja naziv "Razredni buket" i stavlja se na jednom od zidova u razredu Vaza prikazuje skraćenu verziju dječjih prava prikazanih na slici (član 7 i 28).

Lekcija 4

Postavke:

- Poster je učvršćen za tablu ili za zid.
- Djeca sjede u širokom polukrugu u prednjem dijelu razreda (u velikim razredima će možda biti potrebna dva polukruga). Sva djeca trebaju imati dobar pogled na plakat.

Djeca razmišljaju o sljedećim pitanjima:

- U čemu sam uživao u ovoj aktivnosti?
- Šta sam naučio?
- Šta znam o drugoj djeci?
- Šta sam naučio o učitelju?

Učitelj vodi učenike u razmjeni svojih komentara i međusobnom davanju povratnih informacija.

Prema kraju lekcije učitelj daje učenicima sve više informacija o Konvenciji o pravima djeteta. On ili ona, posebno se osvrće na dva prava prikazana u vazuu. On ili ona informiše djecu o Danu dječjih prava (20. novembar).

Pri kraju, Učitelj raspravlja s razredom o tome treba li plakat biti izložen u jednom od školskih hodnika i kod ulaza u školu. Učenici iznose razloge za i protiv. Gdje plakat treba biti izvješten da ga svi posjetioci mogu vidjeti? Šta možemo učiniti ako novi učenik dođe u razred?

Nastavna cjelina 2 (razredna nastava, 2. razred)**Imena su više od slova!****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Sva naša imena!	Sva djeca uče više o imenima jedni od drugih (interaktivan pristup).	Listovi A4 papira.
Lekcija 2	Kako sam dobio/dobila svoje ime?	Učenici razmišljaju o razlozima davanja imena djetetu.	Komadi papira s ključnim rečenicama; komplet nastavnih listova
Lekcija 3 i 4	Svako dijete treba ispričati priču o tome.	Učenici razmjenjuju informacije o svojim životima. Crtaju slike samih sebe u prirodnoj veličini	Informacije o porodicama djece (domaća zadaća); list papira za svako dijete (flip chart) po djetetu; marker i bojice

B Polazišta i odgojno-obrazovni ciljevi

Član 7 Konvencije o pravima djeteta štiti pravo svakog djeteta na ime. Prezime ili porodično ime ukazuje na tijesnu djetetovu povezanost s grupom koja ga okružuje. Ime ukazuje na ličnost djeteta i na to da je ono jedinstveno biće u ovom svijetu.

Djeca trebaju biti ponosna na svoja imena, i trebaju znati šta njihova imena znače, koju nadu i obećanje nose i zašto su im roditelji izabrali upravo to ime.

Učitelj treba biti brižan pri obradi ove teme iz raznih razloga. Možda u razred idu djeca koja ne žive sa svojim biološkim roditeljima ili koji su izgubili svoja imena kad su bila prisiljena na preseljenje ili progon. Učitelj treba koristiti empatiju i osjetljivost kad se obraća toj djeci.

Ova nastavna cjelina, "Imena su više od slova!" povezuje se s prvom nastavnom cjelinom "Ja imam ime – mi imamo školu".

Povezivanje s prvom nastavnom cjelinom može se provesti ako su je djeca već završila.

Alternativno, lekcija 2 može biti upotrijebljena kao samostalna lekcija.

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredu dječijih prava

Izražavanje dječijih prava	Poznavanje dječijih prava	Primjenjivanje dječijih prava
Učitelj		
Na koji način su načela dječijih prava uzeta u obzir u razrednoj i u školskoj zajednici?	Šta djeca znaju o dječijim pravima?	Učenje kako poduzeti akciju izvan škole: Šta su učenici naučili za život u budućnosti?
Škola je dio našeg života; razred je mikrozaednica sa svojim vlastitim pravima. Djeca postaju svjesna svog identiteta kroz to što znaju sva imena druge djece i što ih svako u razredu zove po imenu. Prava navedena s desne strane isprobana su u razredu kroz ovu nastavnu jedinicu.	Članovi 7, 8, 12, 13 (vidi u dodatku: UN Konvencija o pravima djeteta).	Djeca učestvuju u donošenju odluke o tome gdje će plakat biti obješen. Možda nema slobodnog prostora za korištenje pa se to pitanje treba raspraviti s drugim učiteljima, stručnim saradnicima ili direktorom škole.
Učenici		
Kako sam iskusio/iskusila dječija prava u razredu?	Šta sam naučio/naučila o dječijim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban/sposobna poduzeti?
Vidio sam da su me sva ostala djeca i učiteljica primijetili. Oni su me slušali i sad svi znaju moje ime. Moje ime me čini posebnim i jedinstvenim, nekim ko je drugačiji od svih ostalih. Znam imena sve ostale djece u razredu i šta ta imena znače. Znam ponešto o njihovim životima.	Mi imamo posebna prava kao djeca: Mi imamo ime koje nam niko ne može oduzeti. (član 7). Kao dijete, ja već imam svoju vlastitu životnu priču, o životu koji je sasvim drugačiji od života kojeg su doživjela druga djeca. To će uvijek biti dio mene (član 8). Ja mogu imati svoje vlastito mišljenje i mogu reći šta mislim, i sva ostala djeca mogu učiniti to isto (član 12,13).	Kad sretnem učenika iz svoje škole na igralištu ili negdje drugo, pitat ću ga za ime i reći mu svoje.

D Procedura

Lekcija 1: Sva naša imena!

Učitelj i učenici sjede na stolicama raspoređenim u krug. Djeca drže u rukama komadiće papira na kojima su velikim slovima zapisana njihova imena. Učitelj također ima karticu ili komad papira. Svako u krug kaže svoje ime. Sada se učenici trebaju fokusirati da zapamte imena druge djece, ukoliko ih već neznaju. To može biti učinjeno uz pomoć raznovrsnih igara od kojih neke mogu biti prikladne i onda kad djeca već poznaju jedni druge:

- Djeca daju svoja imena i imena djece koja im sjede s lijeva i s desna, „Moje ime je s moje lijeve strane sjedi ... a s moje desne strane sjedi...“
- Identificirajte neke zajedničke osobine koje imaju vaši učenici, na primjer, boja njihovih farmerki ili suknje, inicijali, naočale, boja kose i sl., i napravite zagonetku: "..., ..., i ... svi imaju nešto zajedničko. Ko mi može reći ko je to? "Ponovite to nekoliko puta.
- Prikupite sve kartice s imenima . Svako dijete izvlači jednu u krugu bez čitanja imena. Svi pokazuju svoje karte. Ko je u stanju uvesti red u ovu zbrku dodjeljivanjem tačnog imena svakom djetetu.
- Ukrcajte se u autobus: jedno od djece počinje sa sljedećom tvrdnjom: "Ja sam Ana i ja ulazim u autobus". Dijete pored nje nastavlja: "Ja sam Asja i ja ulazim u autobus s Anom." Dijete koje sjedi pored Asje nastavlja na isti način, uključujući svu prethodnu djecu: "Ja sam Denis i ja ulazim u autobus zajedno s Anom i Asjom." Držite se reda u kojem djeca sjede u krugu. To će im olakšati da se sjete imena. Nastavite na taj način sve dok sva djeca nisu ušla u autobus. Pazite da se ne stidi dijete koje je zaboravilo ime, neka djeca pomažu jedna drugima.

Učitelj zaključuje lekciju provodeći nastavni dijalog. Sljedeća pitanja služe kao podsticaj za učenike:

- Sviđa li mi se moje ime, ako da, zašto?
- Ponekad se imena svedu na nadimke ili se izmijene. Ako imam nadimak ili izmijenjeno ime, sviđa li mi se ono ili ne? Zašto?
- Nadimci u našoj porodici ili među prijateljima: Šta oni znače i kako je do njih došlo?
- Važno je imati ime. Kako bi škola izgledala kad bi svi imali isto ime ili kad ne bi uopće imali ime?

Za nastavak lekcije, ako vrijeme dopušta:

- Izraz: "Moje ime je..." može biti predstavljeno na različitim jezicima tako da ih djeca nauče; Zadaća može biti da svako dijete nauči izraz na dva jezika. (Nastavak: djeca uče pitanje, "Koje je tvoje ime?")
- Djeca bi mogla dizajnirati i kreirati posebnu dekorativnu traku s imenom.

Lekcija 2: Kako sam dobio/dobila ime?

Učitelj je pripremio komadiće papira na kojima je napisao sljedeće rečenice: (naravno, svaka varijacija je moguća - izmjena, izostavljanje, dodavanje novih izjava i slično):

Važno je imati ime.

Moje ime – to sam ja.

Mi se međusobno raspoznajemo po našim imenima.

Naše ime ponekad kaže ko smo mi (pol, jezik, mjesto porijekla, itd.).

Dobijanjem imena, dijete postaje član države.

Izborom određenog imena, roditelji često izražavaju želje, nade i osjećaje.

Učitelj čita svaku tvrdnju u razredu. Spušta komad papira i traži djecu da izjavu zapisanu na papiru prepričaju svojim riječima i rasprave o njenom značenju.

Potom ona ili on podijeli radne listove koje djeca trebaju popuniti za zadaću. (vidjeti nastavne materijale dolje).

Učitelj prolazi kroz pitanja s razredom kako bi osigurao da svako dijete razumije pitanja.

- Kad sam rođen/rođena?
- U koje vrijeme?
- Koji je bio dan u sedmici?
- Kakvo je bilo vrijeme?
- Gdje sam rođen?
- Ko je bio prisutan kad sam rođen?
- Koliko sam bio veliki i težak?
- Zašto sam dobio baš to ime?
- Šta znači moje ime?

Gdje se sve pojavljuje moje ime, kako glasi moje ime na drugim jezicima?

Lekcija 3 i 4:

Svako dijete treba ispričati svoju priču!

Djeca sjede u krug. Imaju list papira koji su popunili za domaću zadaću i govore jedni drugima o stvarima koje su raspravili sa svojim roditeljima. Učitelj ih ohrabruje da neka pitanja rasprave dublje.

Na primjer, on ili ona izrađuje popis koji pokazuje vrijeme dana ili naziv dana kada je svako dijete u razredu rođeno, na tabli, panou (*flipchart*) ili na projektoru. Možda će se pojaviti zanimljiv uzorak? (Internet je koristan alat koji može pomoći pronaći dane i sedmicu kada su djeca rođena .)

Naravno, bilo bi jako zanimljivo ako neka djeca mogu odgovoriti na posljednje pitanje, to jest,

iznijeti razloge svojih roditelja za davanje njihovih imena i moći objasniti šta njihova imena znače.

Učitelj može donijeti rječnik imena ili upotrijebiti internet i naći njihova značenja (ovo posljednje bi bilo naročito dobro za neevropska imena).

Slijedeći raspravu u razredu, učenicima se daje zadaća da samostalno oblikuju poster o sebi koji obuhvata sve pisane informacije koje su prikupili o sebi. Zavisno od vještine pisanja, učitelj može pomoći nekoj djeci u razredu.

Alternativno, djeca mogu napraviti vlastitu sliku u prirodnoj veličini. To se može učiniti na sljedeći način: Dijete legne na list papira koji je raširen na podu, odabere pozu, naprimjer trčanje ili stajanje s raširenim rukama. Izrezuju oblik koji su dobili, i boje ga vodenim bojama ili bojama za plakat. Mogu izrezati i balone za tekst, priljepiti ih za figuru i predstaviti se drugoj djeci: "Moje ime je...", i/ili dodati drugi list papira s ličnim detaljima o djetetu koji može biti naljepljen na figuru.

Djeca koriste četvrtu lekciju da bi kompletirala ove plakate.

Na kraju razgovaraju o tome kako i gdje će izložiti plakate u školskoj zgradi. Učitelj ih podržava u njihovom donošenju odluke.

Nastavni materijali: radni list za učenike

Moje ime ima vlastitu historiju/istoriju – Šta ću otkriti?

Kad sam rođen/rođena?
U koje vrijeme?
Koji je bio dan u sedmici kada sam rođen/rođena?
Kakvo je bilo vrijeme?
Gdje sam rođen/rođena?
Ko je bio prisutan kad sam rođen/rođena?
Koliko sam bio visok/visoka i težak/teška?
Kako sam dobio/dobila svoje ime?
Šta znači moje ime?
Gdje se moje ime može naći i kako glasi na stranim jezicima?

Nastavna cjelina 3 (razredna nastava, 3. razred)**Mi smo mađioničari!****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja/teme lekcije	Ključni zadatak	Materijali
Lekcija 1	Šta može obična osoba učiniti s problemom? Šta može mađioničar?	Učenici se uče razlikovati između realističnih i magičnih rješenja za različite probleme. Crtaju sliku obične osobe ili mađioničara.	Tabla unaprijed pripremljena da prikupi sve ideje djece; crteže, ljepljivu traku; A4 listove papira, bojice.
Lekcija 2	Koja su temeljna prava djeteta? Na koja područja života se ona odnose? Koje vrste rješenja možemo naći za ove probleme?	Tokom rada na temeljnim dječjim pravima, djeca upoznaju polazišta i formuliraju maštovita, kao i realna rješenja za stvarne probleme povezane s tim pravima.	Figure od papira (već izrezane); bojice, olovke u boji.
Lekcija 3	Kako možemo organizovati podržavajuću ulogu u situacijama u kojima se problem javlja? Koja konkretna rješenja možemo ponuditi?	Učenici traže rješenja za teške situacije u svakodnevnom životu. Oni predstavljaju svoja rješenja igranjem uloga.	Rekviziti koji su potrebni za igranje uloga.
Lekcija 4	Kako možemo ocijeniti primjere rješenja za probleme koje su predstavili naši su-učenici igranjem uloga? Šta smo naučili iz ovoga?	Učenici uvježbavaju svoje igranje uloga i kako će ih prikazati u razredu. Nakon toga raspravljaju o rješenjima iznesenim igranjem uloga.	Rekviziti za igranje uloga ako je to potrebno.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Djeca uskoro postaju svjesna činjenice da su mnoge stvari izvan njihove kontrole. Iako su subjekti odluka koje imaju direktan uticaj na njihove živote, oni često ne mogu uticati na njih.. Ali djeca su također sposobna otplovati u svoj svijet mašte. To ne mora biti pokušaj da se pobjegne iz stvarnog svijeta. Svijet mašte je i sfera u kojoj se stvaraju novi planovi, može se razmišljati o iskustvima i gdje osoba može steći snagu prije povratka u stvarni svijet.

Za nastavni projekat u trećem razredu, predlažemo osloniti se na sposobnost maštovitosti djece i dati im mogućnost da primijene svoje ideje i rješenja za stvarni život. Polazište je uzbudljiva igra maštanja, postajanja mađioničarem ili mađioničarkom sposobnom upotrijebiti magičnu moć da bi se riješio problem.

Ciljevi ovog projekta usmjereni su na to da se učenici na jednostavan način upoznaju s temeljnim dječijim pravima. Od njih se traži da identificiraju situacije povezane s pravima djeteta u njihovom okruženju koja traže bolja rješenja na dva načina – realna i magična. Važno je da djeca ne ostanu cijelo vrijeme u carstvu svoje mašte. Oni bi također trebali pokušati naći rješenje nekih osnovnih problema u svom lokalnom okruženju i provesti ga u praksi (npr. rješavanje pitanja kao što su čist okoliš u razredu i školskom dvorištu).

Ova nastavna jedinica se oslanja na komunikaciju u razredu. Stoga je od velike važnosti da djeca sjede na način koji ohrabruje komunikaciju među njima. Pri komunikaciji u grupama, svi učesnici bi trebali biti u mogućnosti stupiti u kontakt s očima. Stoga treba izbjegavati raspored sjedenja usmjeren prema unaprijed. Sjedeći u redovima, djecu u posljednjim redovima se stavlja u nepovoljan položaj. Stoga preporučujemo da djeca sjede u krug ili oko stola tokom grupne diskusije.

Vrijeme provođenja ove lekcije zavisi od učitelja, međutim bila bi prikladna druga i treća sedmica u novembru, jer se poklapa sa Danom prava djeteta 20. novembra. (vidi i prijedloge na kraju četvrte lekcije).

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredima dječjih prava

Iskustvo dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca trenutno znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Šta su učenici naučili za svoje budući život?
Škola je kao mikro zajednica. Učenici raspravljaju zajedno i traže rješenja za njihove probleme u razredu i u njihovim životima. U interakciji su jedni s drugima a ne samo s učiteljem.	Članovi 13, 14, 28, 31 (vidi dodatak: UN Konvencija o dječjim pravima).	Učenici razmišljaju o situacijama iz stvarnog života i o njihovom uticaju na prava djeteta te počinju raditi na rješenjima za probleme koji su stvarni za njih i za druge.
Učenici		
Kakvo sam iskustvo stekao/la o dječjim pravima u razredu?	Što sam naučio/la o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Slušali smo jedni druge i otkrili da neke naše želje i problemi te prijedlozi rješenja problema mogu biti vrlo različiti. Iskusili smo kako možemo zajednički raspraviti naše različite perspektive i zajednički naći rješenja za takve probleme.	Znam da djeca imaju posebna prava, dječija prava. Znam da postoji Dan dječjih prava 20. novembar. Učim uočavati razliku između bajki i rješavanja problema u stvarnom životu.	Znam da drugi ljudi i ja imamo prava, ali i to da ja moram učiniti nešto da osiguram zaštitu tih prava – mojih prava i prava drugih ljudi. Pronalaženje rješenja za problem nije lak posao i ne možemo odjednom riješiti sve probleme. Neke od naših želja neće biti ostvarene kroz duže vrijeme.

D Procedura

Lekcija 1

Razred je organiziran tako da učenici sjede u polukrugu oko table u prednjem dijelu razreda. Svako dijete ima dobar pogled na tablu.

Učitelj/ica crta dvije osobe na tabli; običnog muškarca ili ženu i mađioničara. Učenici u parovima trebaju također nacrtati dvije figure i pokušati zajednički odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Šta radi obična osoba u određenoj situaciji?
- Šta radi mađioničar u istoj situaciji?

Kako bi potaknuo imaginaciju učenika, uz pomoć učitelja djeca mogu predložiti sljedeće primjere situacija. Učitelj zapisuje prijedloge učenika na tabli, koristeći sljedeću tablicu:

	“Obična” osoba	Mađioničar
Situacija 1 (npr. glad)		
Situacija 2 (npr. siromaštvo)		
Situacija 3 (npr. dosada)		
Situacija 4 (npr. rođendan)		
itd.		

Tražimo rješenja i učenici daju svoje prijedloge. Naravno, sada će se javiti pitanja! Učitelj želi znati:

- Možete li pronaći neka rješenja ili ideje koje je predložio dobar ili zao mađioničar?
- Kad ste zadnji put poželjeli biti mađioničar i šta ste tada htjeli promijeniti?
- Šta je vaša najveća želja sada?

Učitelj ohrabruje učenike da iznesu svoje ideje i svima daje pozitivnu podršku. On ili ona objašnjava da će se u razredu još nekoliko puta govoriti o mađioničaru u nekoliko sljedećih lekcija i daje učenicima zadaću da potraže slike mađioničara u časopisima i da ih po mogućnosti donesu u razred. Od slika i knjiga će napraviti malu izložbu.

U preostalom dijelu časa, učenici mogu dovršiti svoje crteže mađioničara i običnih osoba i obojiti ih.

Ti crteži mogu biti prikazani za domaću zadaću i prikazani kao izložba.

Lekcija 2

Tokom sedmice učitelj podsjeća i podstiče učenike da donesu crteže i knjige o mađioničarima i da dovrše svoje crteže.

Na početku sljedeće lekcije učitelj se nadovezuje na sadržaj prethodne lekcije i objašnjava proceduru današnje lekcije: sada ćemo pregledati slike, knjige i stvari koje ste donijeli ili sami napravili. Možete li primijetiti bilo što je isto ili različito?

Učitelj sada sjedi u krugu. Učitelj pripovijeda učenicima da su prije nekoliko godina bila

napisana posebna prava koja se odnose na život i položaj djece. Sada preporučujemo čitanje Deklaracije o pravima djeteta (1959), koju učitelj može prilagoditi i skratiti ako je potrebno. Konkretno, razred se treba usredotočiti na drugo načelo. Skraćena verzija može se odvijati ovako:

Djeci trebaju biti osigurani uslovi da odrastaju u dobrom zdravlju i u normalnim uslovima. To uključuje njihov:

- fizički
- moralni
- psihološki
- mentalni i
- društveni razvoj.

Djeca trebaju uživati slobodu i poštovanje njihovog ličnog dostojanstva.

U prvom koraku učenici trebaju razumjeti ovo načelo. Uključujući udruživanje i doprinose za djecu, učitelj objašnjava pojmove i kako su oni međusobno povezani: primjeri stvarnih situacija iz života primjereni dječijim iskustvima mogu pomoći u tome.

U svrhu sumiranja i zaključivanja, učitelj može zajedno s učenicima sabrati listu najznačajnijih tačaka i tada ih zapisati na tablu. Učenici mogu prepisati tu listu u svoje učeničke mape.

Djeca trebaju razumjeti sljedeće:

- da postoje dječija prava,
- ta prava vrijede jednako za svu djecu,
- cilj je omogućiti svakom djetetu da odrasta u zdravlju i na ispravan način (to uključuje moralni, duhovni i društveni razvoj)
- poštovanje slobode i ličnog dostojanstva djeteta.

Sljedeće, učitelj polaže oko 40 figura dječaka i djevojčica koje su on ili učenici prethodno izrezali. (vidi Karte o dječijim pravima, str. 89). On ili ona dijeli figure u četiri grupe na podu.

Učitelj objašnjava učenicima da svaka grupa ima određeni problem:

- prva grupa iskusila je prijetnju njihovoj fizičkoj dobrobiti (hrana, zdravlje, itd.),
- druga grupa iskusila je prijetnju njihovoj mentalnoj i duhovnoj dobrobiti (diskriminacija, pravo na privatnost i sl.),
- treća grupa iskusila je prijetnju njihovim obrazovnim mogućnostima (pravo na pristup informacijama, obrazovanje, itd.),
- četvrta grupa iskusila je prijetnju njihovom društvenom okruženju (porodica, prijatelji, itd.).

Nakon ovog objašnjenja učenike u razredu treba podijeliti u četiri grupe, od kojih je svaka grupa odgovorna za jednu od grupa papirnih figura. Uputstvo: uzmite pet figura i napišite po jednu rečenicu na svakoj o tome šta im je potrebno ili što im nedostaje i zašto oni trpe. Koristite „ja” rečenice (u prvom licu). Na primjer, grupa „duhovno blagostanje” može pisati rečenice poput: „Ljudi mi se smiju, jer ja sam stranac”, „trpim, jer nemam prijatelja”, „Ja sam tužan, jer mi se ljudi smiju zbog mog govora”, itd.

Djeca rade u svoje četiri grupe, a zatim predstavljaju jedni drugima svoje rezultate i raspravljaju o njima kako bi pronašli dodatne primjere za svoje grupe likova (npr: „Čega se još možete sjetiti?”) – možda možete dopisati na više figura.

Zatim grupe postaju mađioničari i žele pomoći toj djeci da iskuse prava djece! Rečenice zapisane na figurama razmatraju se jedna po jedna. Za svaku od njih, postavljaju se sljedeća pitanja:

- Pogledajte situaciju svakog djeteta i probajte otkriti šta ih čini sretnim ili nesretnima.
- Na koji način mađioničari mogu pomoći? Kako mogu pomoći da se djeca osjećaju dobro sutra ali i prekosutra?
- Kako mogu pomoći djetetu na način da taj dječak ili djevojčica pomogne samome sebi?
- Šta mogu učiniti obični ljudi bez magične moći (na primjer mi) da pomognu ovoj djeci?

Ova vježba može se napraviti s cijelim razredom, zavisno od grupe odnosno u dvije ili više manjih grupa.

Lekcija 3

Sada pogledajmo konkretna rješenja u stvarnom životu. Još jedanput, učitelj ponovi 10 načela dječijih prava i potiče učenike da razmišljaju o situacijama u svakodnevnom okruženju u kojima bi njihovi kolege iz razreda, prijatelji, mlađi i stariji učenici ili oni sami imali problema. Lista mjesta i situacija koje će učenici spomenuti, može izgledati ovako:

Mjesta

- Učionica;
- Školsko dvorište;
- put do škole.

Situacije

- svađa i nesuglasice;
- ne imati ručak;
- zaboravio napraviti zadaću;
- istukli su me;
- nemam prijatelja;
- bez tople zimske jakne;
- bez prikladne sportske odječe.

Uputa: Mi ćemo sada preuzeti ulogu malih mađioničara. Mi ćemo vježbati kako naći rješenja za te situacije. U otvorenom razgovoru razmotriti ćemo dvije ili tri situacije. Onda će učenici formirati male grupe i izabrati jednu situaciju koju će htjeti riješiti (može se dogoditi da situacija „nasilnici tuku druge učenike” bude izabrana više puta). Učenici bi trebali odglumiti scenu kojom prikazuju predmetnu situaciju i trebali bi izmisliti rješenje za njihovu ulogu. Učitelj podržava grupe, daje prijedloge ako je potrebno i sluša. Za potrebe četvrte lekcije, učenici će poboljšati svoje scene koristeći kostime i rekvizite.

Lekcija 4

Razredu se daju kratka uputstva u vezi igre uloga: ograničenje vremena, jasni kriteriji za posmatrače (na primjer, je li je situacija predstavljena na razumljiv način? Je li je rješenje realno? Jesu li glumci uvjerljivi?). Ovi kriteriji za posmatrače trebaju biti zapisani na tabli!

Učenici vježbaju njihove scene (problem plus rješenje). Vrijeme je ograničeno (npr., pet minuta po sceni) i striktno ga se treba pridržavati. Nakon svake scene ili nakon svake druge scene, treba omogućiti raspravu vođenu sljedećim

pitanjima, na primjer, ko je ikada iskusio sličnu situaciju? Kako si postupio/šta si napravio u toj situaciji?).

Zaključujući raspravu u cijelom razredu o različitim problemskim situacijama i različitim rješenjima koja su bila predložena, zaključujemo da je cijela vježba povezana s Dječijim pravima.

Projekt se može održati uoči Dana dječijih prava radi njegovog obilježavanja (20. novembar), prilikom kojeg djeca mogu pripremiti nešto za širu školsku zajednicu (informacije za drugi razred o dječijim pravima, kreativno predstavljanje tih prava, npr., izložba postera u školskom hodniku, kratke scene pomoću igre uloga u razredu, i sl.).

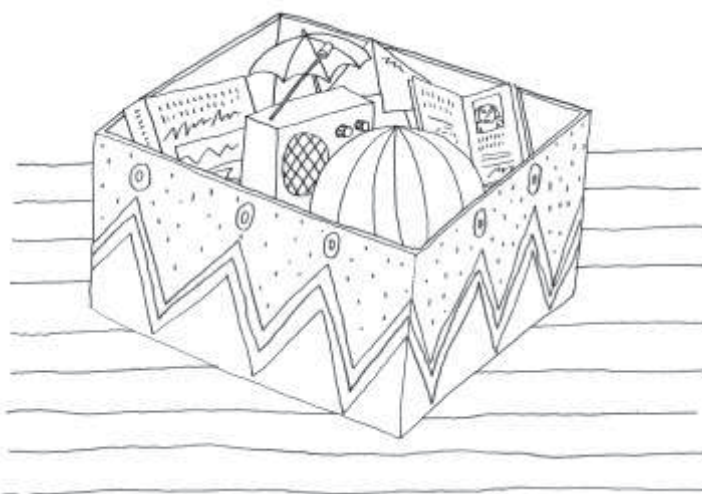
Nastavna cjelina 4 (osnovna škola, 4. razred)**Naša prava – Naše bogatstvo****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Lekcija 1	Zašto su nam potrebna dječija prava?	Učenici se upoznaju sa projektom "kutija s blagom", i raspravljaju kako isplanirati i provesti taj projekat.	Predmeti koji se mogu koristiti da predstavljaju određena prava djece (kao primjeri i kao inspiracija); kartice dječijih prava, tekst o dječijim pravima (vidi dodatak).
Lekcija 2 (plus Izvanučioničke aktivnosti tokom narednih sedmica)	Moja lična kutija s blagom – nešto posebno!	Učenici ukrašavaju svoje kutije s blagom i pripremaju ih za svoja „blago dječijih prava“ .	Svako dijete donosi metalnu, drvenu ili kartonsku kutiju u školu; obojene dugmiće, komade odjeće, itd.; ljepilo i makaze.
Lekcija 3 (nakon ili u toku nekoliko sedmica)	Moja kutija s blagom, tvoja kutija s blagom: uzajamna razmjena!	Učenici organizirajući izložbu na svojim klupama prikazuju svoje kutije s blagom.	Učeničke kutije s blagom (sa sadržajem)
Lekcija 4 (uoči 20. novembra)	Kako smo organizirali izložbu?	Učenici izlažu svoja blaga i kutije s blagom kako bi ih vidjela ostala djeca u školi.	Učenici pronalaze sobu kako bi organizirali svoju izložbu.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Učenici stiču dublje znanje o dječijim pravima. Tokom dužeg vremenskog razdoblja, proučavaju sadržaj i smisao tih prava pokušavajući spojiti pojedino pravo s određenim objektom koji ilustrira i simbolizira to pravo. Svako dijete će naći vlastito rješenje. Kako biste to učinili, djeca trebaju shvatiti i protumačiti članove u obliku pitanja.

U smislu teorije podučavanja, zadaci omogućavaju učenicima da aktivno organiziraju svoje procese učenja, što značajno povećava njihove šanse da dožive održivi rast njihova znanja.

Svaki učenik stvara vlastitu kutiju s blagom. Učenici se snažnije identificiraju s pravima djeteta i to intelektualno i emocionalno.

Ovaj razredni projekat koji obuhvata duže vremensko razdoblje može učestalije poticati učenike da razmijene svoje ideje i da o njima razgovaraju.

Povodom Dana dječjih prava (20. novembari), izložba kutija s blagom može se održati u školskoj zgradi. Navedeno pruža dodatnu stimulaciju i sigurno će motivirati mlađe učenike da ponovo učine nešto slično jednu ili dvije godine kasnije.

Idealno vrijeme za započinjanje projekta je između kraja rujna i sredine listopada.

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 4

Doživljavanje dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvataju u razredu i školskoj zajednici?	Šta djeca znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Što su učenici naučili za svoj život?
Svaki učenik uživa u tome da ima pravo razviti svoj vlastiti način umjetničkog izražavanja. Na ovaj način učenici stječu samopouzdanje i uče više o drugima i o samima sebi.	Sva su dječija prava predstavljena i onjima se raspravlja.	Učenici uče donositi odluke i zagovarati rješenja koja su pronašli.
Učenici		
Kako sam doživio dječija prava u razredu?	Šta sam naučio o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sposoban poduzeti?
Bilo bi lijepo kad bi škola postala mjesto gdje bi mogli ostvariti mnogo umjetničkih djela. Sada volim ići u školu.	Proučavao sam dječija prava kroz duže vrijeme. Imao sam dosta vremena donijeti odluku o svakome članu, a to sam bio sposoban napraviti jer sam razumio član. Shvatio sam da nije uvijek jednostavno razumjeti Konvenciju o dječjim pravima.	Nisu su svi članovi u Konvenciji o dječjim pravima jednako važni za mene. Razmatrao sam o pitanjima određenih članova koja bih mogao zagovarati. Razmišljao sam o pitanju koja su prava posebno važna za ostalu djecu i ostale porodice, regije i ostale zemlje i šta bih mogao napraviti da ih podržim.

D Procedura

Lekcija 1 (krajem septembra, početkom oktobra; trajanje: oko 1.30 h)

Uputstvo: učiteljica aktivira prethodno znanje o dječjim pravima i rezimira najvažnije tačke (vidi jedinica 3, Lekcija 2). On ili ona daje djeci kopije kartica dječjih prava (vidi dodatak), te ih objašnjava, tako da djeca imaju dobro

razumijevanje tih prava (koje pravo ilustrira koja slika?) i da su opremljena za obavljanje aktivnosti koju traži od njih.

Ova lekcija zahtijeva vrijeme i dobru pripremu od strane učitelja, što znači temeljno čitanje Konvencije o pravima djeteta (vidi dodatak). Uvođenjem kartica dječjih prava, fokus ne bi

trebao biti samo na čitanje raznih prava sa kartica uz odgovarajuću sliku već se slike trebaju koristiti da učenik ispriča priču ili izvjesti o pjeđinom pravu.

Zatim nastavnik stavlja kutiju na stol koja je uređena da izgleda kao kofer za blago pored kartica dječijih prava. Istovremeno, on ili ona raspoređuje predmete koji simboliziraju neka od prava djece. Na primjer, za član 7. (pravo na ime od rođenja), može se postaviti mala svijeća kao podsjetnik na svečanosti krštenja ili rođendan. Za član 28. (pravo na obrazovanje), može se postaviti olovka. Učitelj objašnjava načelo simbolizacije i raspravlja dalje primjere s učenicima.

Učenici stiču dublje znanje o dječijim pravima. Tokom dužeg vremenskog perioda, proučavaju sadržaj i smisao tih prava pokušavajući spojiti pojedino pravo s određenim objektom koji ilustrira i simbolizira to pravo. Svako dijete će naći vlastito rješenje.

U smislu teorije podučavanja, zadaci omogućavaju učenicima da aktivno organiziraju svoje procese učenja, što značajno povećava njihove šanse da dožive održivi rast njihova znanja.

Svaki učenik stvara vlastitu kutiju s blagom. Učenici se snažnije identificiraju s pravima djeteta i to intelektualno i emocionalno. Svako dijete treba do sljedeće sedmice naći i ukasiti kutiju tako da izgleda kao kutija za blago. Kutija može biti od kartona, drveta ili metala. Djeca trebaju pomoći jedni drugima u pronalaženju odgovarajuće kutije. Dizajniranje i dekoriranje kutije može se izvesti na času likovnog.

Ovaj razredni projekat koji obuhvata duže vremensko razdoblje može omogućiti učenicima da učestalije podijele svoje ideje i da o njima razgovaraju.

Povodom Dana dječijih prava (20. novembar), može se održati izložba učeničkih kutija s blagom u školskoj zgradi. Izložba pruža dodatnu stimulaciju i sigurno će motivirati mlađe učenike da nešto slično učine jednu ili dvije godine kasnije.

Lekcija 2

Učenici pokazuju jedni drugima svoje materijale i počinju ukrašavati svoje kutije s blagom. Oni razmjenjuju materijale i pomažu jedni drugima.

U drugoj lekciji djeca raspravljaju o tome kako sakupiti predmete.

Važno je da taj zadatak "potraga za blagom" pomogne učenicima da se upoznaju i razumiju dječija prava. Oni mogu pronaći objekat koji simbolizira pravo samo ako su shvatili šta određeno dječije pravo znači.

Tokom ove faze prikupljanja blaga učenici bi trebali razmjenjivati svoje ideje i pokazati ono što su našli: Ko je pronašao ono što tačno označava određeno pravo? Učenicima treba biti dopušteno kopirati ideje jedni od drugih. Djeca će učestvovati u nekoj vrsti takmičenja o tome ko ima najljepšu kutiju s blagom s najkreativnijim i najoriginalnijim idejama.

Lekcija 3

Sedam dana prije Dana dječijih prava (20. novembar): sva djeca izlažu na svojim klupama predmete koje su prikupili. Oni ne moraju s prikupljenim predmetima ilustrirati svako pravo djeteta.

Djeca objašnjavaju jedna drugima zašto su odabrali određeni predmet.

Učitelj ne iznosi nikakve lične stavove o bilo kojem predmetu, ali je zadovoljan sa svime što su djeca napravila.

Pod vodstvom učitelja, razred raspravlja o tome na koji bi se način izložba mogla prikazati drugim učenicima u školi.

Postoje li neke staklene vitrine koje bi mogli koristiti? Trebamo li postaviti male stolove u hodniku? Trebamo li preoblikovati našu učionicu u muzej o dječijim pravima za 20. novembar? Možda je neki treći razred napravio isti plan? Kako bismo mogli povezati našu izložbu? Trebamo li pozvati direktora, školskog pedagoga, druge učitelje, roditelje ili pomoćno osoblje?

Trebamo li napraviti neku vrstu otvorenja za našu izložbu?

Hoćemo li uvježbati ili napisati i uraditi muziku za neku pjesmu za ovu priliku? I tako dalje.

Lekcija 4

Na Dan dječijih prava, 20. novembra (ili što bliže tom datumu) učenici postavljaju izložbu prema dogovorenom planu i izlažu svoje kutije s blagom da ih vide drugi učenici.

U vezi s tim trebaju se pružiti informacije o pravima djece. To se može učiniti u uvodnom govoru ili na plakatu vezano za izložbu.

Nakon toga, u razredu se organizuje rasprava/refleksija - prvo u pisanom obliku a potom usmeno: kako je projekat prošao? Šta je bilo dobro? Šta smo mogli učiniti bolje? Itd.

Nastavna cjelina 5 (osnovna škola, 5. razred)

Mi izrađujemo pravila za naš razred

A Nastavni plan

	Ključna pitanja / teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Koja prava ima svaka osoba u ovom razredu?	Rad u grupama, učenici pripremaju listu prijedloga za razredna pravila.	List A3 papira (jedan po grupi).
Lekcija 2	Šta čini određeno pravilo dobrim? Zašto neka pravila mogu biti smetnja? Zašto ona mogu biti korisna?	Učenici razmišljaju o konceptu reda i pravila.	Nastavni listići o osnovnim načelima pravila u demokratiji; listovi A4 papira.
Lekcija 3	Kako se mogu prava djeteta primjeniti u razredu?	Rad u grupama, učenici izrađuju pravila na način da ih usklađuju s pravima djeteta.	Nastavni listići, kopirani ili napisani od strane učenika.
Lekcija 4	Rad na pravilima u grupama i usaglašavanje pravila u razredu.	Učenici upoređuju svoje ideje i pokušavaju donijeti jednoglasnu odluku o pravilima u njihovom razredu.	—

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Kada povezujemo razredna pravila sa smislom ljudskih i dječjih prava, ta pravila imaju dalekosežnije djelovanje nego samo osiguravanje mira i tišine u razredu.

Ljudska i dječija prava nisu samo skup hladnih pravnih standarda. Da bi smisleno funkcionirala, moraju poslužiti kao instrumenti i odrednice za naše napore da unesemo jednakost i pravdu u naše svakodnevne živote. Za naše učenike, škola je važan akter, na neki način ključna figura naših života. Škola je čak više od toga: škola je jedino mjesto u kojem učenici mogu naučiti kako djelovati u društvu. Škola je, drugim riječima, razred, školska zgrada i njen prostor u cjelini, ali isto struktura škole i vodstvo škole čine minijaturni model društva – mikro društva. To što su učenici naučili, razvili i isprobali u razredu, bilo korisno ili ne, uticat će na svijet izvan razreda i škole. To je važan cilj ove lekcije 5 da učenici imaju svijest o toj činjenici obrazovanja za dječija prava.

Prava i dužnosti su komplementarni dijelovi pojmova. Oni pripadaju jedni drugima kao noć i dan, ili kao ljeto i zima. Prava i dužnosti zavise jedni od drugih. Ljudska i dječija prava ne mogu se u potpunosti razumjeti bez uvažavanja ove međuovisnosti.

Ovaj projekat će se usredotočiti na sljedeće članove Konvencije o pravima djeteta:

Član 12, pravo da se čuje naše mišljenje;

Član 13, sloboda izražavanja;

Član 28, pravo na obrazovanje;

Član 31, pravo na slobodno vrijeme i igru.

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredu dječijih prava

Iskustvo dječijih prava	Znanje o dječijim pravima	Primjena dječijih prava
Učitelj		
Na koji način su sagledana dječija prava u razrednoj i školskoj zajednici?	Šta djeca trebaju znati o dječijim pravima?	Učenje kako preduzeti akciju izvan škole: Šta su djeca naučila za svoj život u budućnosti?
U ovoj lekciji, učenici stiču konkretno iskustvo da trebamo pravila kako bi živjeli zajedno i razumije da su dječija prava alati za definisanje takvog sistema pravila.	Članovi 12, 13, 28, 31 (vidi dodatak: Konvencija o pravima djeteta)	Učenici razumiju kako se donose pravila u demokratiji. Oni su sposobni uzeti učešće u demokratskom procesu donošenja odluka.
Učenici		
Kako sam iskusio/iskusila dječija prava u razredu?	Šta sam naučio/naučila o dječijim Pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban/sposobna poduzeti?
Učenici razumiju da prava i dužnosti pripadaju jedni drugima. Oni uviđaju da pravila donose ljudi za ljude, da pravila mogu biti promijenjena, i da se nije lako usaglasiti o pravilima koja obvezuju svakog unutar grupe.	Sada znam da imam pravo uzeti učešće u izradi pravila za naš razred. Razumijem da je sličan proces prošlo i donošenje Konvencije o dječijim pravima.	Sada mogu pokušati naći slična pravila o tome kako živjeti zajedno u našoj porodici, našem sportskom klubu. Trebamo osigurati da što je više moguće ljudi učestvuje u donošenju takvih pravila i da je sposobno usaglasiti se o kompromisu..

D Procedura

Lekcija 1

Učitelj daje informativni uvod u projekat i plan za iduće četiri lekcije.

Učitelj započinje moderirati raspravu o pitanju „prava i obaveze” sa učenicima. Mogući podsticaji:

- Navedi neka prava koja imaš u razredu, školskom dvorištu ili u svojoj porodici. Podsjeti se na dječija prava o kojima si već mnogo čuo!
- Ova će prava vrijediti samo ako ih i drugi poštuju. Svakom pravu, za druge i za nas pripada - dužnost! Sada ćemo se sjetiti drugih primjera koje ste spomenuli.

Razred se dijeli na tri, šest ili devet grupa, u zavisnosti od veličine razreda. Pokušajte imati više od pet učenika u svakoj grupi. Svaka grupa se naziva A, B ili C.

Svaka grupa imenuje svog glasnogovornika. Nakon toga daje se kratki osvrt – kako ste izabrali svog glasnogovornika?

Svaka grupa ima komad papira podijeljenog na trećine. U gornju trećinu papira, bilježe ono što vjeruju da je pravo svakog pojedinca u njihovom razredu (uključujući učitelja). Oni bi trebali zabilježiti i numerirati svaki prijedlog.

Davanje povratne informacije – Šta mislite, koliko dobro ste izvršili zadatak? Šta ste sve radili da si pomognete? Šta vam je smetalo u radu?

Nakon izvještavanja papir se daje sljedećoj grupi (A grupi B, B grupi C, C grupi A).

Svaka grupa evaluira listu prava prethodne grupe. Raspravljaju o sljedećim pitanjima: S kojim odgovornostima korespondira koje pravo? Koje odgovornosti imamo da bismo provodili ta prava? Šta trebamo učiniti, kako se trebamo ponašati? Na primjer, “svak ima pravo da se čuje” korespondira sa “mi imamo odgovornost slušati”.

Koristeći iste brojeve koji su korišteni u desnom odjeljku za prava, grupe sada pišu za njih odgovornosti u srednju trećinu papira.

Na kraju lekcije, učitelj prikuplja sve radove učenika kako bi se pregledali prije sljedeće lekcije.

Lekcija 2 (trajanje oko sat i pol)

Nastavnik moderira raspravu o temi „pravila”, koristeći osnovna pitanja koja se tiču pravila; na primjer, pravila u sportu, u razredu ili u saobraćaju. Za podsticaj:

- Zašto je dobro imati pravila?
- Šta može biti iritantno zbog postojanja pravila?
- Kada sam sretan što postoje pravila?
- Šta mi smeta kod pravila?
- Ko postavlja pravila u različitim kontekstima? Ko ima moć da stavi pravila na snagu i da primjeni sankcije ako se pravila krše?

Kao stimulacija na početku lekcije ili u svrhu sažimanja na kraju, može se koristiti sljedeći tekst, (ili njegova skraćena verzija), “Disciplina i red u demokratiji – i u školi”.

Disciplina i red u demokratiji – i u školi

1. Red je potreban u svim okolnostima. Grupa bez reda i osnovnih pravila ne može biti demokratska.
2. Granice su potrebne. Pravila mogu biti pogrešna ili neprikladna. Dokle god nisu promijenjena moraju se poštovati. Trebalo bi ih biti moguće izmijeniti.
3. Od samog početka djeca trebaju učestvovati u pripremanju i provođenju pravila. Samo na taj način mogu se poistovjetiti s pravilima.
4. Razredna zajednica ne može funkcionirati bez međusobnog povjerenja i poštovanja. U nekim slučajevima može biti problematično uspostaviti takvu atmosferu.
5. Timski duh mora zamijeniti kompetitivnost u razredu.
6. Prijateljska atmosfera u razredu je od životne važnosti.
7. Socijalne vještine učitelja moraju imati ključan doprinos (demokratsko vodstvo, razvijanje osjećaja pripadnosti grupi, razvijanje veze, itd.).
8. Grupno komuniciranje je trajna stvarnost u demokratski vođenom razredu.
9. Učenici, bilo dječaci ili djevojčice, trebaju biti podsticani da istražuju nešto novo i da uče iz svojih grešaka.
10. Unutar postavljenih granica, treba biti moguće vršiti svoje slobode. Jedino je tako moguće da se pojedinac odgovorno razvija.
11. Disciplina i red bit će prihvaćeni i poštovati će se sa zadovoljstvom ako pomažu svakoj osobi da se ona ili on izrazi i ako pomažu grupi razvijati zadovoljavajuće odnose i radne uslove.

„Grupa bez reda ne može biti demokratska”

Učenici se razvrstaju u iste grupe kao i u prethodnoj lekciji. Učitelj dijeli listove A3 papira iz prethodne lekcije i daje sljedeća uputstva:

- Pogledajte šta ste dosad napisali. Razmislite o pravilima za koja mislite da su posebno važna za nas da možemo živjeti zajedno i koja biste željeli predstaviti razredu.

Napišite ta pravila na donju trećinu vašeg papira u skladu sa sljedećim smjericama (učitelj iznosi jedan ili dva primjera):

- Bolje je da pravila budu pozitivno sročena - "učini" prije nego "ne smiješ" nešto raditi.
- Ona trebaju iskazati odgovornosti koje omogućavaju prava; na primjer, koristeći "jer" rečenice: "Mi imamo odgovornost slušati dok drugi govori, jer imamo pravo da nas se čuje".

Grupe rade sljedeći uputstva. U nastavku, formiraju se veće grupe tako da sjednu zajedno dvije grupe. Svaka grupa predstavlja svoja pravila drugoj grupi. Slijedi rasprava i povratne informacije o izabranim pravilima, načinu kako su

iskazana, nivou uopćenosti, s mogućim preoblikovanjem i optimiziranjem. Svaka grupa treba selekcionirati najviše tri pravila, potom ih zapisati masnim slovima na široke trake papira (izrezane po dužini iz A3 papira).

Ova tri pravila (po grupi) treba pričvrstiti na tablu u razredu. Glasnogovornik svake grupe objašnjava pravila cijelom razredu. Slijedi rasprava u razredu o svakom setu pravila.

Sinopsis: Konačna obrada s ciljem stvaranja skupa pravila koje želimo učiniti obavezujućim za naš razred:

- Koja su pravila ista ili slična? Koja se stoga mogu izostaviti ili stopiti?
- Šta treba ponovno sročiti tako da se iskažu na više sažet i razumljiv način?

Glasanje za pravila. Svaki učenik ima pet žetona da glasa za pravila za koja smatra da bi trebala vrijediti za razred. Mogu se odlučiti za četiri pravila, dodjeljujući jedan žeton svakom pravilu, ili mogu staviti sva četiri na jedno pravilo. Četiri pravila s najvećim brojem glasova uključuju se u set pravila za razred. Mogu se napisati kao specifičan dokument kojeg potpisuje svaki učenik i koji se na vidnom mjestu prikazuje u razredu. Razred može odrediti nekoga za pisanje tih pravila i odlučiti kako će ga nagraditi.

Razmišljanje o zajedničkom učenju: Šta je pomoglo? Šta je odmoglo? Na koji način ste doprinijeli aktivnostima? Jeste li primijetili da su doprinosi nekog drugog u razredu bili korisni? Zašto? Šta je učinio?

Lekcija 3

Učitelj na kratko objašnjava dječija prava. Za većinu učenika to će predstavljati ponavljanje.

- Kako su stvorena?
- Na koji način su povezana s ljudskim pravima?
- Zašto je potrebno imati dječija prava kad imamo ljudska prava?

Sada učitelj predstavlja sljedeću selekciju dječijih prava.

- Član 12., pravo izraziti svoje poglede i mišljenja;
- Član 13., sloboda izražavanja;
- Član 28., pravo na obrazovanje;
- Član 31., pravo na odmor i rekreaciju.

Učenici pripremaju radni list sa dvije kolone. U užu kolonu na lijevoj strani unose 4 prava. U širu kolonu na desnoj strani sabiraju svoje misli o pravima i obavezama koja ta prava nose, za njih same ili za druge: Ako moj susjed, prijatelj ili kolega iz razreda zahtijeva to pravo, koje obaveze i dužnosti to prouzrokuje za ostale? Kako škola mora osigurati učenje (član 28.)? Kako mogu kao član tog razreda doprinijeti uspjehu tog prava?

Imena članova grupa	
Prava	Pravila i dužnosti
<p>Član 12</p> <p><i>Izražavanje svojih stajališta i interesa.</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	
<p>Član 13</p> <p><i>Sloboda izražavanja.</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	
<p>Član 28</p> <p><i>Pravo na obrazovanje.</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	
<p>Član 31</p> <p><i>Pravo na odmor i igru.</i></p> <p>O čemu je riječ?</p>	

Lekcija 4

Učenici prezentiraju rezultate jedni drugima u razredu. Jedan je glasnogovornik za grupu. Mogli bi se izjasniti o sljedećem:

- Kako ćemo pristupiti našem zadatku? (Proces grupnog rada i donošenja odluke)
- Šta je važno za nas? (Kriterij i vrijednosti)
- Na koji način možemo osigurati da se prava poštuju? (Stavovi prema vrijednostima, provođenje).

Učenici se usaglašavaju o pravilima za njihov razred. Jedna grupa dobija zadatak da sastavi dokument s listom pravila kao umjetničkim djelom. Svi učenici i učitelji, poželjno je i roditelji, potpisuju dokument. Pravila su na snazi dok ne budu zamijenjena novim dokumentom. Dokument može biti prikazan na Dan dječijih prava kao primjer prakse demokratije u razredu.

Nastavna cjelina 6 (osnovna škola, 6. razred)**Dječija prava: umjetničko djelo!****A Nastavni plan**

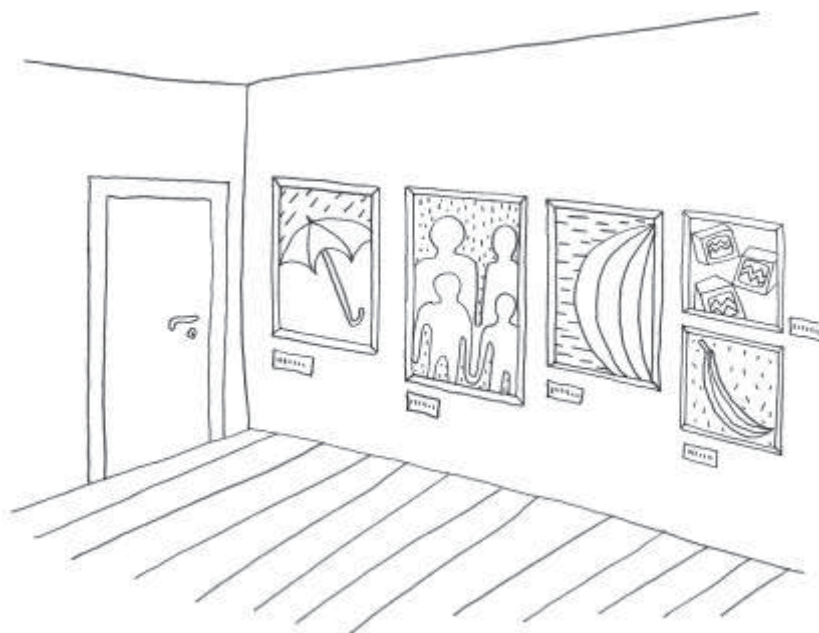
	Ključna pitanja/ teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Šta je umjetnički projekt? Na koji način mogu predstaviti dječija prava kroz umjetnička sredstva?	Učenici biraju član iz Konvencije o dječijim pravima koji će predstaviti kao umjetničko djelo i potom razvijaju svoje prve zamisli.	Neki časopisi; kartice s dječijim pravima ili komadići papira
Lekcije 2 - 4	Kako mogu učenici i učitelji pomoći jedni drugima? Kako se nosimo sa sporim i brzim radnicima?	Učenici kreiraju jedan ili više umjetničkih projekata. Uče kako pružiti i primiti pomoć u razredu.	Papir, boje, ljepljivo, časopisi, itd..

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Dječija i ljudska prava često su kompleksni politički, društveni i lični problemi. Ovaj projekat nastavlja sa tradicijom koja se učestalo koristila u kontekstu dječijih i ljudskih prava. Umjetnici dobijaju zadatak izraziti sadržaj određenog člana, ili dio jednog, kroz razne slike. Na taj način stvorene su mnogobrojne kartice, kalendari, knjige čak i filmovi.

Za one učenike koji su već radili na projektu kutije s blagom u trećem razredu, ovaj umjetnički projekat biće nova prilika za dublje učenje o dječijim pravima. Mišljenja smo da je važno da učenici ponovno slušaju o temi o kojoj već znaju nešto na drugačiji način, drugim riječima, kroz kreativni i integralni pristup djeca trebaju učiti o složenosti teme, ne samo spoznajno, već umjetnički i muzički. Govorna ili pisana izjava može se izraziti kao slika samo ako je u potpunosti shvaćena.

Preporučujemo planiranje nastavnih lekcija dovoljno rano kako bi se mogla organizovati izložba slika uoči ili za Dan dječijih prava, (20. novembar) u školi, prostoru gradske vijećnice ili neke druge javne zgrade.

Ovaj cilj projekta je motivator i pokretač učenika za obavljanje zadatka s potrebnom pažnjom i kreativnosti.

Napomena: prva lekcija ili čak cijeli projekat može se provesti u saradnji s drugim učiteljem likovne kulture ili u saradnji s lokalnim umjetnikom.

Učenici također mogu imati prijedloge koji mogu biti integrirani u planiranje. Također može biti moguće provesti projekat u suradnji s drugim razredom.

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredu dječijih prava

Iskustvo dječijih prava	Znanje o dječijim pravima	Practiciranje dječijih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječijih prava shvataju u razrednoj i školskoj zajednici?	Koliko djeca znaju o dječijim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Šta su učenici naučili za svoj život u budućnosti?
Učenici naročito kroz umjetnost razumiju da je razvoj njihovog individualnog načina izražavanja moguć i izuzetno važan. Oni pronalaze individualne puteve predstavljanja dječijih prava kroz umjetničko izražavanje.	Učenici su proširili i produbili svoja znanja i razumijevanja o pravima djeteta te kritički vrednuju neke od ključnih prava iz Univerzalne konvencije o pravima djeteta.	Učenici su emocionalno sposobni shvatiti povredu dječijih prava i osuditi je. Razvili su ovu kompetenciju kroz svoj vrlo lični pristup učenju o predočavanju povreda dječijih prava.
Učenici		
Kako sam iskusio dječija prava u razredu?	Što sam naučio o dječijim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Ovaj projekat je pretvorio učionicu i cijelu školsku zgradu u mjesto u kojem sam učestvovao u ukrašavanju i gdje se osjećam kao kod kuće. Mogu izraziti svoju ličnost i gleda me se kao individualca.	Zajedno sa mojim kolegama učenicima, ja sam vrlo opširno učio dječija prava. Postavio sam puno novih pitanja i shvatio sam da se ne trebam brinuti ako još nisam razumio sve članove o dječijim pravima. Nastavit ću sa svojim učenjem.	Postao sam svjesniji svojih umjetničkih sposobnosti i sad sam odvažniji u tome da ih koristim. One su dio moje ličnosti i omogućavaju da se izrazim više nego što bih mogao kroz riječi i tekstove. Mogao bih smisliti slične projekte o dječijim pravima zajedno sa svojim prijateljima, prodati neke slike i prihod donirati u projekte za djecu.

D Procedura

Lekcija 1 (trajanje otprilike sat i pol)

Nastavnik uvodi razred detaljno u novi projekat. Važno je da djeca:

- imaju još jedan uvod u temu prava djeteta;
- razumiju osnovna načela i ciljeve projekta;
- u stanju procijeniti šta plan aktivnosti zahtijeva od njih;
- vidjeti primjere umjetničkog izražavanja dječijih (ili ljudskih) prava.

S obzirom na posljednje tačke, učitelji ne samo da trebaju pokazati različite primjere ljudskih ili dječijih prava. On ili ona trebaju pokazati različite stilove, medije i radne procese koji se koriste za podršku djeci u pronalaženju svojeg ličnog načina izražavanja.

Nakon uvoda, nastavnik ili učenici sami, formiraju male grupe (od oko šestero učenika). (To će tvoriti osnovu za kasnije fiksne grupe.) Svaka grupa dobija kopiju izjave dječijeg prava (vidi dodatak). Zadatak: Pronađite tri dječija prava za koje bi željeli stvoriti odgovarajuće umjetničko djelo (slika, slikarstvo, kiparstvo, objekat).

Slijedi faza čitanja i rasprave. Nakon toga održava se plenarna rasprava da bi se utvrdilo koje će grupe raditi na kojim pravima koja su izabrali učenici (na primjer, na zajedničkom primjeru Deklaracije, svaka grupa označava prava koja su izabrali). Tada se u razredu pojašnjavaju i upoređuju preklapanja, tako se pronađe rješenje za sve grupe sa kojim je zadovoljna većina.

Grupe trebaju razjasniti pitanja kao što su:

- prve misli o konceptu planirane slike ili objekti;
- odabir boja, materijala, alata;
- vremenski raspored (napomena: učitelj treba pratiti i savjetovati djecu kako bi se osiguralo da je njihov odabrani projekat realan u odnosu na vrijeme koje imaju na raspolaganju);
- ideje za planiranu izložbu (također može biti riječi kasnije tokom plenarne rasprave).

Potom skupine raspravljaju i razmjenjuju svoje ideje i koncepte u razredu.

Zadatak za sljedeću lekciju za grupe je formulirati ideje za projekat, tražiti inspiraciju i informacije u novinama, na internetu i u biblioteci, napraviti skicu i opise i možda početi s prikupljanjem materijala. Svaka grupa priprema kratku prezentaciju svojih planova za sljedeću lekciju, pri čemu je početna tačka izabrano dječije pravo, ilustrirano primjerima.

Lekcija 2 (prva polovina)

Učenici dijele i komentarišu ideje koje su razvili u posljednjoj lekciji i pokazuju jedni drugima skice ili bilješke koje su izradili. Važno je da su učenici shvatili dječije pravo na kojem temelje svoj koncept i oni bi trebali biti u mogućnosti dati primjere u razredu kako ta prava mogu biti poštovana ili povrijeđena. Oni bi trebali biti spremni jasno i uvjerljivo obavijestiti razred o svojim planovima: koje su prava izabrali da ga kreativno ilustriraju, koje će korake poduzeti da to naprave i u kojem dijelu će trebati pomoć učitelja ili razreda.

Pojašnjenje: konačni koncept za projekat će se zaključiti s izložbom na ili oko 20. novembra (moguće je planiranje finalizacije projekta i to treba zadati za domaću zadaću i raspravljati o tome u trećoj lekciji).

Lekcija 3 (druga polovina) do lekcije 4

Učenici mogu koristiti svo vrijeme u drugoj polovini druge lekcije i sljedeće dvije lekcije da sprovedu svoj projekt (zavisno od vrste projekta koji su planirali, vrijeme i zadaće se mogu raspodijeliti za to). Iskustvo je pokazalo da će učenici biti više motivisani ako rade zajedno, a ne izolirani jedni od drugih. Učitelj ih treba podstaći da razmjenjuju, razvijaju i optimiziraju svoje ideje.

Učitelj može podstaći učenike da prikupljaju zbirku plakata, ilustracija, reklama, dijagrama izrezanih iz novina i časopisa, umjetničke knjige, mrežne stranice itd. Učenici također mogu donijeti odgovarajuće dokumente od kuće. Ova zbirka ilustracija ne mora nužno biti povezana s temom dječijih prava, ali ima za ponuditi razne različite opcije za djecu da se izraze.

Neki savjeti za izložbu:

- ako je predviđena izložba u školskoj zgradi, u razredu ili u javnoj zgradi, treba biti dogovoren određeni format za prikazivanje objekata na izložbi (npr. koristeći isti format za izložbu plakata.
- Također se može održati takmičenje pred žirijem sastavljenim od učenika, kao i lokalnih javnih ličnosti na primjer lokalni umjetnik ili novinar.
- Ako se projekt spominje se u lokalnim novinama, to može doprinijeti u velikoj mjeri motivaciji učenika.

Nastavna cjelina 7 (osnovna škola, 7. razred)

Je li je to što želim zaista to što trebam?

A Nastavni plan

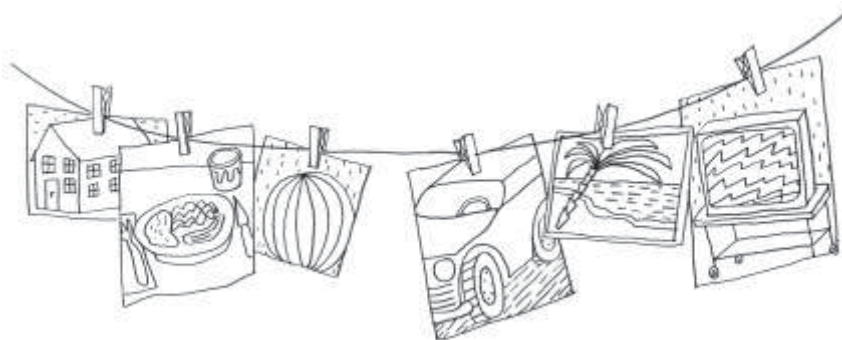
	Ključna pitanja/teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Šta su moja htijenja i želje?	Učenici postaju svjesni svojih želja kroz njihovo objašnjavanje jedni drugima.	Slike za formiranje parova učenika.
Lekcija 2	Što učenici trebaju? Što bi bilo dobro imati?	Učenici uče prepoznati razliku između želja i potreba te između temeljnih potreba i potreba za samoispunjenjem.	stari časopisi, škare, lijepilo, nekoliko praznih listova papira, komadići odjeće.
Lekcija 3	Šta su htijenja i želje? Šta su potrebe?	Vođeni kriterijima, učenici postižu saglasnost o 10 važnih želja i potreba.	Materijali koje donose učenici.
Lekcija 4	Odgovaraju li dječija prava našim razmišljanjima o željama i potrebama?	Učenici upoređuju svoje prijedloge s različitim dječijim pravima i kreiraju postere za prezentaciju na Dan dječijih prava.	Primjeri Konvencije o dječijim pravima za svaku grupu; flip chart tabla.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Da bi razumjeli šta su dječija i ljudska prava, učenici trebaju razmišljati o sebi, svojim ličnim potrebama i željama. Oni trebaju postati svjesni toga šta očekuju od života u sadašnjoj situaciji.

Prvo, oni bi trebali slobodno misliti o svojim željama i potrebama (bez obzira koliko ludo se može činiti), a također bi trebalo biti dopušteno da ih slobodno izraze.

Drugo, oni bi trebali razjasniti koja je razlika u njihovom razumijevanju, između puke želje i stvarne potrebe u životu. Ova vrsta izbora će ih gotovo sigurno voditi ka mnogim od prava u Konvenciji o pravima djeteta.

U svakoj fazi je važno da učitelj stimulira i vodi raspravu. On ili ona bi trebali biti svjesni da se ne miješaju ili da ne opterećuju učenike sa svojim vrijednostima ili normama, u dobroj namjeri da učenike uvjere u „prave“ ideje. Učenici će radije u dobro vođenoj raspravi otkriti i razriješiti koncepte i vrijednosti.

Idealno vrijeme za rad na lekciji 7 će biti početak novembra. Na taj način, plakati koji će biti izrađeni

u četvrtoj lekciji biti će dovršeni i spremni za izložbu na Dan dječijih prava (20. novembar).

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 7

Iskustvo dječijih prava	Znanje o dječijim pravima	Primjena dječijih prava
Učitelji		
Na koji se način načela dječijih prava shvataju u razredu i školskoj zajednici?	Šta djeca znaju o dječijim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Šta su učenici naučili za život u budućnosti?
Ova lekcija pruža priliku učenicima da izraze svoje potrebe i želje. Oni uviđaju da ih se sluša i da ih se shvata ozbiljno. Uče razliku između osnovnih potreba za preživljavanje i stvari koje žele.	Učenici razumiju da se dječija prava odnose na osnovne potrebe neophodne za preživljavanje.	Učenici uviđaju da se suočavaju sa svakodnevnim bitnim životnim pitanjima i da društvo stvara nejednake uslove za svoje članove u savladavanju tih problema. Trebaju naučiti da se zauzmu za svoje želje, održavajući pritom kritičku distancu prema njima.
Učenici		
Kakos sam iskusio dječija prava u razredu?	Što sam naučio o dječijim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Svoje želje mogu izraziti samo ako vjerujem svojim kolegama učenicima i svom učitelju. Naučio sam da je vrijedno napora otvoriti se i vidjeti da i drugi rade isto.	Naučio sam da se dječija prava odnose na naše najbitnije potrebe - učestvovanje, razvoj, preživljavanje i zaštitu, i da ona imaju snažnu vezu s mojim svakodnevnim životom.	Pokušati ću obratiti više pažnje prema razlici između želja i potreba. Neću skrivati i odricati se svojih želja i snova, ali truditi ću se ostvariti ih na način da pritom ne umanjujem tuđe potrebe.

D Procedura

Lekcija 1

Uvod: Učiteljica obavještava razred da će i u srednjoj školi prava djece također biti tema spiralnog niza lekcija svake godine. Učiteljica provjerava čega se učenici sjećaju iz dosadašnjih lekcija za osnovnu školu: provjerava najvažnije činjenice (vidi Nastavna cjelina 3, Lekcija 2 i Nastavna cjelina 4, Lekcija 1: porijeklo dječijih prava, najvažnija dječija prava, eventualno njihov odnos prema ljudskim pravima).

Najava: Ove će godine tema biti "želje i potrebe". Učiteljica daje kratak opis teme, prikuplja primjere za svaku kategoriju od učenika i najvažnije razlike. Kako bi ova tema mogla biti povezana s pravima djece?

Formiranje grupa: Učiteljica je izrezala slike prekrasnih automobila, modnih odjevnih predmeta ili atraktivnih odmarališta u četiri dijela i raspodjeljuje ih nasumično među učenicima. Učenici trebaju pronaći svoje partnere koji također imaju dio iste slike: zajedno formiraju radnu grupu. Broj slika koji se reže i potom spaja u cjelinu, odnosno formira grupu, prilagođava se broju učenika u razredu.

Svaka grupa bira glasnogovornika i menadžera. Glasnogovornik će govoriti ispred svoje drugim grupama i učitelju tokom plenarne rasprave. On ili ona je odgovorna za prosljeđivanje mišljenja grupe, a ne njegovih. Menadžer grupe organizuje radni proces, integriše sve članove i promatra vrijeme.

Grupe dobijaju zadatak da rasprave o sljedećim tačkama i napišu bilješke o tome:

- Koje su vaše sadašnje najveće želje i htijenja? Šta bi te posebno radovalo?
- Koje su vaše najveće želje i snovi za budućnost (npr., kada budete imali 25 godina)?
- Možete li se sjetiti svojih želja i snova kada ste imali 5, 7, 9 i 11 godina? Kakve su bile vaše najveće želje u to vrijeme? Šta bi te učinilo posebno sretnim?
- Koje vrste želja i snova imaju odrasli (npr. roditelji, poznanici, drugi)?

Svaka grupa sastavlja popis želja i snova koji su poredani prema različitim dobima u kojima su bili važni. Popis je zapisan u tabeli (na papiru veličine A3 ili A2). Učenici mogu sami oblikovati tabelu, a učitelj im može dati precizna uputstva o detaljima i dizajnu, zavisno od uzrasta učenika. Tabela bi trebala imati odgovarajući naslov koji bi učenici sami trebali iznaći.

Papiri sa tabelama se nižu (kao mini plakati); Glasnogovornik svake grupe objašnjava rezultate. Učitelj bi mogao dati neka zbirna tumačenja o aspektima kao što su razlike u željama djevojčica i dječaka, realne ili utopijske želje itd.

Domaća zadaća za sljedeću lekciju (nekoliko dana kasnije): Djeca izrezuju i prikupljaju tekstove i drugo vezano za želje i potrebe (iz novina, kataloga, časopisa i sl.), odjeće (ako u školi nema oko 60 štapića za odjeću).

Domaća zadaća za sljedeću lekciju (nekoliko dana kasnije): Djeca prikupljaju slike na temu želja i potreba (iz novina, kataloga, časopisa), komadiće odjeće, itd.

Lekcija 2

Uvod: kratki pregled prethodne lekcije. Lekcija je o našim željama sada i kad smo bili mlađi. Danas se želimo više usredotočiti na razlike između želja s jedne strane (to bi bilo dobro za postizanje našeg ličnog razvoja) i (osnovnih) potreba s druge strane (koje su bitne za naš opstanak). Može se prikupiti nekoliko primjera.

Slijedi rad u grupama. Zadatak je raspraviti sljedeće:

- Šta bismo željeli? Šta bi bilo lijepo imati? Šta bi nam to omogućilo? (želje)
- Šta nam je stvarno potrebno i zašto? (postojeće potrebe)

Slike koje su donesene u razred kao rezultat domaće zadaće, mogu poslužiti kao pomoć u stvaranju spontanih misli i ideja, posebno za pronalaženje ideja o potrebama i željama.

Nakon podjele A3 papira svakoj grupi, navedeni su sljedeći zadaci:

- Izradite tabelu s najmanje pet (osnovnih) potreba (hrana, sigurnost, briga, prijatelji, obrazovanje, toplina itd.) i pet želja koje bi bile ugodne za lični razvoj (vlastiti TV, putovanje na egzotična mjesta, lijepi automobil itd.);
- Izrežite slike kako biste ilustrirali obje kategorije i pronašli dodatne slike (to može biti zadatak za domaću zadaću). Slike trebaju biti označene na poleđini ili ispod svakog od njih, bilo OP (osnovna potreba) ili Ž (želja).

Izrežite slike kako biste ilustrirali obje kategorije i (možda kao rezultat domaće zadaće) pronađene dodatne slike. Slike trebaju biti označene na poleđini ili ispod svake od njih, bilo OP (osnovna potreba) ili Ž (želja).

Lekcija 3

Grupe dobijaju sljedeći zadatak: posložite sve svoje slike koje prikazuju želje i (osnovne) potrebe pred vas. Demokratski odaberite pet slika koje najbolje ilustriraju osnovne potrebe. Na isti način, odlučite o pet slika koje najbolje ilustriraju želje koje bi vaša grupa najviše voljela ispuniti. Pazite da uzmete u obzir mišljenje svakog člana grupe! (Za odabir slika, svakom članu grupe može se dodijeliti pet malih papirnih tačaka ili žetona, kako biste ih postavili na željenu sliku. Odabirete deset slika s najviše oznaka.)

Slijedi rasprava i pronalaženje konsenzusa u grupama. Sljedeći zadatak: Uzmi komad žice (oko 4 m) i deset komadića odjeće. Objesite žicu na odgovarajuće mjesto i koristite odjeću za pričvršćivanje kako biste objesili svoje slike na ovaj način:

- S lijeve strane: slike stvari koje trebamo da bi živjeli dostojanstveno (osnovne potrebe).
- S desne strane: slike stvari koje bi naš život učinile ugodnim ili ugodnijim (želje).
- Neke se fotografije također mogu staviti na sredinu između ove dvije kategorije.

Slijede prezentacije grupa. Osim toga, mogla bi se održati rasprava (moderira učitelj) o različitim aspektima -(razlike na osnovu spola ili što se računa kao osnovne potrebe u bogatim zemljama a šta u siromašnim zemljama).

Lekcija 4

Svaka grupa dobija pet praznih A3 listova papira, kao i kopiju prava djeteta (vidi dodatak). Slijede zadaci:

-Uzmite deset slika koje ste objesili u posljednjoj lekciji. Fokus će biti na pet slika koje ilustriraju osnovne potrebe.

- Redom čitajte Konvenciju o dječijim pravima unutar svoje grupe. Za svako pravo koje je pročitano, razmislite o tome odnosi li se na jednu od potreba na pet odabranih slika (ili na jednu od želja na pet drugih slika),
- Uzmite pet A3 listova papira: S lijeve strane ili u sredini pri vrhu lista zalijepite jednu od pet slika koje predstavljaju osnovnu potrebu. S desne strane ili na dnu, napišite pravo djeteta koje se može povezati sa slikom. Neke slike mogu se povezati s više od jednog odgovarajućeg prava djeteta!
- Oblikujte i ukasite pet listova papira što je moguće ljepše (kao "mini poster"). Oni bi trebali biti izloženi u zgradi škole 20. novembra (Međunarodni Dan prava djeteta).

Slijedi prezentiranje pet mini plakata (po grupi) u razredu. Zaključna rasprava o pitanjima kao što su: Koliko je naše razmišljanje osnovnim potrebama povezano s onim što je navedeno u Konvenciji o pravima djeteta?

Pojašnjenje logistike izložbe plakata koja će se održati 20. novembra.

Nastavna cjelina 8 (osnovna škola, 8. razred) Dječija prava - temeljno istražena

A Nastavni plan

	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Lekcija 1	Razumijemo li sve članove o dječijim pravima?	Učenici biraju članove iz Konvencije za daljnje proučavanje vođeni kriterijima kroz sljedeće dvije lekcije.	Primjeri Konvencije o pravima djeteta (vidi dodatak)
Lekcija 2 i 3	Razumiju li svi kriterije? Kako može učitelj pružiti podršku, a da se previše ne miješa?	Učenici rade vlastitim tempom u malim grupama. Analiziraju članove iz Konvencije o pravima djeteta i dizajniraju dijagrame koji su privlačni gledaocu.	Časopis, papir, lijepilo, makaze
Lekcija 4	Šta smo naučili? Koliko je zahtjevan bio naš zadatak? Na koji način smo koristili našu slobodu?	Učenici razmišljaju o procesu učenja i razgovaraju kako izložiti ono što su uradili.	Završeni plakati.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Ljudska i dječija prava ostat će samo slovo na papiru ako ne postanu nešto značajno za stvarni život osobe. Ona se trebaju primjenjivati u svakodnevnom životu i razumjeti kroz konkretno iskustvo, a povreda tih prava treba biti identificirana. Za sve to potrebno je vrijeme.

To znači da se moraju primijeniti na svakodnevni život, a kršenje ovih prava mora biti identificirano. Ako učenici trebaju razumjeti prava djeteta, na što smo ovdje fokusirani, oni trebaju postati aktivni i raditi s njima. Slušanje ili čitanje samo po sebi neće biti dovoljno. Kritičko razumijevanje i primjena prava djece nije samo cilj ove lekcije, već čitavog priručnika.

Također treba napomenuti (i prepoznati kod učenika) da pojam "prava djece", ponekad uzrokuje znatnu iritaciju među adolescentima. S pravom, možda ne žele više biti nazivani "djeca". Ipak, prava djeteta primjenjuju se i na njih, barem do 18 godina starosti.

Adolescenti bi trebali shvatiti da im prava djece (bez obzira na upotrebu riječi "djeca") omogućavaju instrument koji im može pomoći u prepoznavanju slučajeva nepravde i pravde.

Ratifikacijom Konvencije o pravima djeteta, svaka država prihvata obavezu da ta prava provede svim mogućim sredstvima. Ovo zauzvrat podrazumijeva visok prioritet u procesu implementacije i uključuje podršku djeci i mladima da se koriste i primjenjuju prava.

U nastavnom projektu za 8. razred sugeriramo da bi se učenici trebali dublje baviti Konvencijom o pravima djeteta istražujući slučajeve provedbe i, obrnuto, kršenja prava djeteta u sferama svakodnevnog života.

Kao mogući i smisleni dodatni cilj projekta savjetovali smo izložbu plakata o različitim pravima djece.

Svaki se poster sastoji od različitih elemenata: opis kontakta, analiza, primjeri i ilustracije prava djeteta u obliku pitanja.

Ovaj pristup podstiče analitički i kreativan pristup temi.

Iz pedagoške perspektive, ova izložba pruža priliku i podsticaj dubljeg razumijevanja određenih članova Konvencije.

Možda bi učitelji iz drugih razreda mogli nastupati kao žiri koji bi odabrao najljepši poster za koji se dodjeljuje mala nagrada (npr. ulaznice za kino, bonovi za knjige).

Primjeri iz lokalnog života ili međunarodnog konteksta trebali bi se uzeti iz različitih štampanih medija koje su učenici donijeli u školu.

Čitanje novina i časopisa stoga će biti osnovni element pripreme. Bez učestvovanja u saradničkom učenju (koji se radi u malim projektnim grupama), učenici neće postići svoje ciljeve. Ovo je daljnji cilj nastave ovog projekta.

Projekat bi trebao obuhvatiti oko četiri nastavna časa. Nije svaka lekcija sama po sebi kompletna, nego sve lekcije tvore cjelinu. Unutar grupa, učenicima treba omogućiti da rade razumne planove za sebe.

U cilju održavanja izložbe za Dan dječijih prava (20. novembar), preporučljivo je započeti projekat krajem oktobra / početka novembra.

C Ključna pitanja za razmišljanje o nastavnoj cjelini 8

Iskustvo dječijih prava	Upoznavanje dječijih prava	Primjenjivanje dječijih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječijih prava razumijevaju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca sada znaju o dječijim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Šta su učenici naučili za svoj budući život?
Učenici shvataju učionice ali i školu kao podsticajno okruženje za učenje. Dnevne novine koriste se kao materijal za rad. Na taj način škola postaje mjesto gdje učenici mogu analizirati svoj svakodnevni život.	Učenici shvataju učionice ali i školu kao podsticajno okruženje za učenje. Dnevne novine koriste se kao materijal za rad. Na taj način škola postaje mjesto gdje učenici mogu analizirati svoj svakodnevni život.	Učeći kako prezentirati proizvod (ovdje je to plakat), učenici postaju sposobni posmatrati i prezentirati važna pitanja izvan škole.
Učenici		
Kako sam iskusio dječija prava u razredu?	Šta sam naučio o dječijim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Iskusio sam kako su me moje kolege učenici i moj učitelj ohrabivali i podsticali. Oba načina interakcije pružaju mi podržavanje.	Postao sam svjestan kako su precizno formulisani članovi Konvencije o dječijim pravima i kako su mnogi aspekti skriveni u njima. Naučio sam ih analizirati i razmišljati o njima.	Spreman sam učestvovati u javnim raspravama o pitanjima koje razumijem. Spreman sam zagovarati svoje mišljenje o dječijim i ljudskim pravima, i isto sam spreman slušati mišljenja drugih ljudi.

Nastavni materijali

- Veliki listova papira (A2 za postere)
- Papiri u raznim bojama
- Flomasteri
- makaze
- ljepilo
- Stari časopisi i novine
- Slike i fotografije
- Tekst Konvencije o pravima djeteta
- Kartice o dječijim pravima
- Tekst Konvencije o pravima djeteta
- Kartice s pravima djeteta

D Procedura

Lekcija 1

Učiteljica predstavlja cijeli plan četiri sljedeće lekcije učenicima. Razred je trebao shvatiti da se bave temom dječjih prava, provoditi istraživanja i napokon stvoriti plakate koji pokazuju prava djece, kako bi (možda) ušli u takmičenje. Moglo bi biti pametno započeti aktiviranje prethodnog znanja učenika o pravima djeteta.

Učiteljica uručuje učenicima kopije Konvencije o pravima djeteta iz 1989. godine (vidi dodatak) od 54 člana, s time da su član 41 i 42 - najznačajniji za učenike.

Zadatak: Pročitajte cijeli tekst (možda ga dovršite za domaću zadaću). Odaberite tri člana za koje smatrate da su posebno važni.

Na popisu koji je pripremila učiteljica s članovima pod brojevima, učenici označavaju članove za koje smatraju da su posebno važni. Rezultati se broje i popis se izrađuje i reda prema najčešće odabranim članovima.

Održava se rasprava u razredu (moderira je učiteljica). Pitanja za podsticaj:

- Kako su se pojavili ti prioriteti, koji su bili motivi za njihov odabir?

- Kako ovaj odabir prioriteta odražava stvarnu situaciju djece i adolescenata ovdje?
- Možete li identifikovati osnovno načelo?
- Koji su elementi izostavljeni?

Lekcije 2 i 3

Učenici bi trebali raditi u grupama od tri učenika. Učiteljica je mogla formirati te grupe:

- a) odabir slučajnim odabirom (npr. brojenjem 1 - 2 - 3);
- b) omogućavanje odabira učenika, iako treba uzeti u obzir razrednu dinamiku i uključenost;
- c) koristeći transparentne kriterije koje odredi učiteljica.

Učenici daju ime grupi i dijele tri zadatka. Svaka grupa treba menadžera vremena, menadžera materijala i koordinatora.

Zapisuju za šta je svaki član grupe odgovoran na vrhu A2 listova papira. Ovi se listovi za planiranje zatim okače u razredu.

Kasnije će ih grupe koristiti za dokumentiranje koraka koje su poduzeli kako bi dovršili svoj rad.

U međuvremenu, učiteljica je skinula listu s deset najčešće odabranih članaka i položila ih na sto s licem prema dolje. Grupa koordinatora sada će slučajno odabrati član iz Konvencije.

Sada dobijaju opis zadatka (vidi dolje):

Zadatak

Svaka grupa priprema plakat s pravom djeteta. Plakat će se sastojati od sljedećeg:

- naslov prava djeteta,
- tekst člana iz Konvencije o pravima djeteta,
- slika koja simbolizira pravo,
- tekst (članak, priča, izvještaj) pronađen i preuzet iz novina, časopisa ili interneta, koji se odnosi na ovo pravo. Tekst bi trebao biti primjer incidenta u kojem je povrijeđeno ili odbranjeno određeno pravo. Učiteljica može pomoći i dati vam savjete o tome kako pretražiti moguće izvore!

Nakon završetka plakata - i ako ima dovoljno vremena - grupa će odabrati drugi član od preostalih i izrađivati drugi plakat na isti način.

Grupe proučavaju svoj zadatak i odlučuju o tome ko je za šta odgovoran (prema prethodno zapisanim zaduženjima).

Za sada (lekcija 2) postavili su listu potrebnih materijala i zabilježili sva pitanja koja su se mogla pojaviti, odlučili o svom planu djelovanja i postavili vremenski raspored.

Važne stavke: Šta treba učiniti? Šta se mora prikupiti? Postoje li stvari koje članovi grupe mogu donijeti iz kuće? Gdje će se materijal pohraniti?

Važno je da učiteljica provjerava svaku grupu prema završetku lekcije kako bi vidjela jesu li posao i zadaće optimalno podijeljeni među članovima grupe.

Kratak dijalog o sljedećim pitanjima može biti koristan: Gdje smo u našem radu? Gdje nam treba pomoć? Je li u redu raspodjela zadataka unutar grupe? Je li svakome jasno što treba tražiti i / ili prikupljati kod kuće?

Zatim (kao zadaće između lekcija 2 i 3, kao i tokom lekcije 3) djeca rade osvrst na svoje istraživanje (slike i tekst) i pronalaze stvari koje predstavljaju glavne izazove za koje im je potrebna podrška učiteljice.

U lekciji 3, učenici donose sva istraživanja i stvari koje su prikupili u školu. Još jedna važna tačka u lekciji 3 je dizajn i izrada plakata, koji bi trebao biti napravljen da izgleda privlačno. Učiteljicu mogu pitati za savjete za ovaj zadatak.

Pojašnjenje logistike izložbe: gdje se treba održati i kada (možda u javnoj zgradi)? Tko će sudjelovati (samo naš razred, ili projekt predložimo razredu partneru)? Tko će otvoriti svečanost? Tko će biti pozvan na svečanost otvaranja? Treba li biti dodjela nagrada za najbolji plakat? Tko će biti članovi žirija?

Lekcija 4

Prezentacija gotovih plakata u razredu, popraćena raspravom.

Pojašnjenje pitanja vezanih za izložbu (ako je planirano).

Pregled rada na ovom projektu (distribucija zadataka, problemi s istraživanjem i prikupljanjem informacija, šta je bilo korisno / korisno savjetovanje, dobra / loša iskustva, dinamika grupe itd.).

Zaključno razmatranje teme prava djece: Šta smo postigli kako bismo mogli poboljšati situaciju? Šta se još može učiniti? Koji konkretni koraci mogu biti poduzeti? Kada je potrebno učestvovanje vlasti?

Lekcija 9 (osnovna škola, 9 razred)

Zašto trebamo poštovati pravila?

A Plan nastavne cjeline

	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Priprema	Učenici prikupljaju informacije o slučaju u kojem je školsko pravilo bilo prekršeno i zatim ponovo uspostavljeno.	Individualni rad: prikupljanje informacija	Standardizovana tabela za podatke
Lekcija 1	Učenik u nevolji (studij slučaja)	Grupni rad: analiza slučaja	Radni list za studij slučaja
Lekcija 2	Zašto škola ima pravila?	Grupni rad: gledanje školskih pravila kroz prizmu dječijih prava. Domaća zadaća: koja pravila upravljaju našim svakodnevnim životom?	Flip chart tabla i radni list: "Zašto škole imaju pravila?" Primjeri školskih pravila Radni list: Kojih pravila bi se trebali držati tokom dana?
Lekcija 3	Gdje u našem životu trebamo pravila?	Grupni rad: Ko „donosi“ i ko provodi pravila?	
Lekcija 4	Ko treba donositi zakone? (Pravila za postavljanje zakona)	Grupni rad: Koja pravila osiguravaju da su zakoni poštteni?	
Dodatak	Naknadna rasprava s direktorom ili stručnim saradnikom		

B Polazne informacije i odgojno-obrazovni ciljevi

Važno načelo koje prolazi kroz sve nastavne jedinice s temom prava djeteta jeste "učenje iz iskustva - učenje kroz primjer". Ovo se također odnosi i na školska pravila i zakone općenito. Škola je život, i može se posmatrati kao mala slika društva. Školska pravila djeluju na sličan način kao i zakoni u političkoj zajednici, koja služe zajednici i štite ljudska prava.

Paralelno se ispituju sličnosti i razlike između pravila u školi i zakona u političkoj zajednici.

Paralele između školskih pravila i zakona na nivou političke zajednice:

- Ni jedna zajednica ne može preživjeti bez dogovora njenih članova da se pridržavaju pravila.
- Zakoni štite slabe. Zakoni su instrumenti za primjenjivanje ljudskih i dječijih prava.
- Zakoni se moraju sprovesti, ako treba i prisilno, ali ovo bi trebalo biti izuzetno rijetko. Oni mogu funkcionirati jedino ako su jasni i općeprihvaćeni. Stoga zakoni trebaju biti pravedni.

Razlike između škole i političke zajednice:

- Izrada i provođenje zakona je vježba moći. Snaga mora biti podložna kontroli.
- Zakoni se stoga moraju pridržavati načela ljudskih prava, a moć da se zakoni donose i provode mora biti podijeljena i podložna kontroli u demokratskoj zajednici.
- U političkoj zajednici postoje egzaktna pravila o tome koje tijelo ima pravo donijeti zakon.

- U školskoj zajednici odgovornost za utvrđivanje školskih pravila i njihovo provođenje se temelji na direktoru škole i osoblju. Ipak (kao i zakoni u zajednici), školska pravila trebaju biti otvorena za raspravu u svjetlu prava djece, a učenici trebaju razumjeti i poštovati potrebu za školskim pravilima.

Pedagoški pristup: Lekcija slijedi spiralno uzlazni obrazac. U Lekciji 1 razmatra se određena povreda pravila u školi, nakon što se povreda dogodila. Lekcija 2 bavi se pitanjem namjene školskih pravila i nudi odgovor da škola služi određenim pravima djeteta, a školska pravila važan su alat za dobro funkcionisanje škole. Lekcija 3 kreće se izvan horizonta školskog iskustva i gleda pravila u drugim sferama života. Lekcija 4 napokon upoređuje liniju od pravila do zakona i pita ko bi trebao imati moć donošenja zakona koje svi mi trebamo provoditi.

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 9

Iskustvo dječijih prava	Upoznavanje dječijih prava	Primjenjivanje dječijih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječijih prava razumiju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca znaju o dječijim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: šta su učenici naučili za svoj život u budućnosti?
Učenici se uče kako se suočiti s iskustvom nejednake distribucije moći. Uče se služiti svojim pravima ali ujedno spoznaju da postoje granice u tome koliko mogu postići.	Dječija prava su dio državnog zakonodavstva i kao takva trebaju biti obavezujuća za svakoga. Uprkos tome nisu svugdje u svijetu u potpunosti primijenjena.	Za učenike je iskustvo važno, jer će im pomoći kada budu odrasli građani u civiliziranom društvu da se nose s teškoćama u pregovorima i političkim porazima.
Učenici		
Kako sam iskusio dječija prava u razredu?	Šta sam naučio o dječijim pravima?	Koje sam aktivnosti sposoban poduzeti?
Naučio sam proći kroz težak proces pregovaranja o pravima i dužnostima. Naučio sam kako se nositi s frustracijama i porazima.	Znam da su prava i dužnosti neophodni za zajednički suživot. Isto tako znam da su dječija prava dio tog okvira.	Mogu raspravljati o pravima i dužnostima, koristeći pritom svoje znanje. Sad mogu pregovarati i raspravljati s predstavnicima vlasti. Istovremeno mogu s njima raspravljati i slušati ih.

D Procedura

Priprema za Lekciju 1

Otprilike sedam dana prije prve lekcije, učitelj dodjeljuje sljedeći zadatak: učenici trebaju pribaviti informacije o slučaju kada su zadnji put u školi kršena pravila te je učenik bio ukoren ili kažnjen. Trebaju napraviti bilješke, vođeni kratkim setom standardiziranih pitanja. Srećom, primjeri kažnjavanja učenika su uglavnom rijetki, stoga bi

se učenici trebali usaglasiti na koji slučaj će se usmjeriti.

Lekcija 1: Učenik u nevolji (studij slučaja)

Uvod (učenici sjede za stolovima koji su organizirani za grupni rad): Neki učenici izvještavaju o svojim istraživanjima o predmetu. Razred bi trebao odlučiti o slučaju koji bi željeli proučiti dublje (ako je moguće, slučaj iz neposredne društvene okoline, tako da učenici već razumiju kontekst i ne moraju učiti o tome).

Kršenje školskih pravila: ključna pitanja

1. Šta se dogodilo?
2. Ko je uključen?
3. Je li bila određena kazna i koja kazna je bila dodijeljena?

Rasprava: Sada razred treba pokušati utvrditi problem koji je osnova istraživanog slučaja. Slučaj se neophodno povezuje sa školskim pravilima i interpretira se. Pretpostavimo, za potrebe demonstracije, slučaj je o učeniku koji je učestalo ujutro kasnio u školu, a nakon što su učitelji nekoliko puta s njim razgovarali, sad mu je dodijeljena dopunska nastava.

Učiteljica poziva učenike da iznesu svoje komentare (eventualno nakon prvog pisanja bilješki). Zavisno od slučaja, njihova se gledišta mogu razlikovati, ili se mogu složiti (na primjer, "bilo je sasvim ispravno učiniti nešto", ili "mislim da je ta kazna prilično nepravedna / previše teška").

Konačno, učitelj traži od učenika da sumiraju komentare.

Sažeta poruka učitelja: ako se suočimo s takvim slučajem, vrlo često se pojave zahtjevna i kompleksna pitanja, koja trebaju biti detaljno ispitana kako bi se razumio slučaj u svim aspektima.

Učitelj daje svakom učeniku radni list koji uključuje pitanja o kojima su učenici već raspravljali i neka nova koja se fokusiraju na glavni problem i ulogu školskog pravila. Radi se u grupama od četiri učenika

Studij slučaja: učenik u nevolji u našoj školi	
1. Šta se dogodilo?	
2. Ko je otkrio ili prijavio slučaj?	
3. Ko je bio uključen?	
4. U čemu je problem? (Je li bilo potrebno da se zaštiti rad i život u školi?)	
5. Koje školsko pravilo se primjenjuje?	
6. Koja se kazna, ako jeste ijedna, izrekla?	
7. Koji je učinak kazne bio na krivca i ostale učenike?	
8. ...	

Naravno, radni list može biti promijenjen ili dopunjen na skupnoj raspravi, ako je potrebno.

Grupe biraju glasnogovornika i eventualno daljnje uloge (mjerač vremena itd.). Zatim članovi grupe razgovaraju o slučaju i bilježe sve svoje ideje na listu papira. Konkretno, oni raspravljaju o pitanjima 4 i 7, jer se bave glavnim pitanjem o problemu.

U preostalom vremenu: Svaka grupa odlučuje o obliku i sadržaju njihovih odgovora na pitanja 4 i 7 kako bi izabrani glasnogovornik to predstavio razredu tokom naredne lekcije.

Lekcija 2: Zašto škola ima pravila? (trajanje: lekcija i po)

Prezentacije, zatim rasprava o zadnjem zadatku lekcije: glasnogovornik svake grupe predstavlja odgovore na pitanja 4 i 7. Nakon toga održava se rasprava.

Podsticaj:

- U čemu se grupe slažu? U čemu se mišljenja razlikuju?
- Šta mi se sviđa? S čim sam suglasan? Što me nije smetalo? Šta smatram neprihvatljivim? Zašto?

Općenito, nalaz učenika (uz podršku nastavnika) trebao bi biti: Svi uživamo osnovna ljudska i

građanska prava koja se također moraju poštovati u školi. Da bi se školi omogućilo poštovanje tih prava, moraju se stvoriti određeni uslovi.

Učitelj ili učenik bi mogao sumirati ovu ideju kako slijedi: škola je mjesto gdje se mnogi ljudi, mladi i stari, upoznaju i rade zajedno. To mora biti organizirano, što zahtijeva pravila, kojih se svi u razredu trebaju pridržavati, uključujući i učitelja; na primjer, da lekcija treba započeti i završiti na vrijeme.

Uz to, škola je direktno odgovorna za neke od najznačajnijih prava djece: prije svega, pravo na obrazovanje.

Polazište i rasprava usmjerena na pravo na obrazovanje: Gdje je ovo pravo određeno?

Učitelj moderira raspravu dajući kratko obrazloženje o pravima djeteta i njihovoj važnosti za život škole. Može se koristiti sljedeći radni list, koji se također može povećati npr. na flipchartu ili na projektoru:

Zašto škola ima svoja pravila?	
Prava djece i adolescenata (Konvencija 1989)	Koja pravila u našoj školi štite ova prava?
Član 13: Sloboda izražavanja	
Član 14: Sloboda govora, savjesti i vjere	
Član 24: Zaštita zdravlja	
Član 28: Pravo na obrazovanje, uključujući pristup visokom obrazovanju i mjere da se osigura redovno pohađanje nastave	
Član 31: Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme	
Član 33: Zaštita od opojnih droga	
Član 37: Zaštita od okrutnog postupanja	

Polazište i rasprava o temi "Praćenje školskih pravila iz perspektive dječijih prava: zašto škola ima pravila?"

Učiteljica piše ovu temu na tabli: "Zašto škola ima pravila?" Učitelj distribuira kopiju školskih ili razrednih pravila, olovku, komad papira za *flip chart*- tablu. Učiteljica zatim objašnjava zadatak:

- Formiraju se grupe od četiri učenika. Isprva, svaki učenik radi samostalno. Pročitajte školska pravila. Pokušajte, gdje god je to moguće, uspostaviti veze između školskih pravila i prava djece.
- Potom radite kao tim. Razmijenite svoje ideje i pokušajte odlučiti o tome koja se pravila škole

podudaraju s pravima djece. Zapišite svoje rezultate.

- Uzmite obrazac "Zašto škola ima pravila?" i povežite članove Konvencije o dječijim pravima s pravilima vaše škole ili vašeg razreda.
- Izaberite dva glasnogovornika da prezentiraju vaše rezultate u razredu.

Učenici predstavljaju svoje rezultate u razredu. Učitelj insistira na jasnom rasuđivanju, kako u prezentaciji tako u bilo kojoj raspravi koja se može pojaviti.

U zadnjih pet minuta lekcije, učitelj usmjerava pažnju razreda na temu lekcije i pitanje na tabli: Zašto škola ima pravila? (Očekuje se da će učenici

sumirati rezultat lekcije u odgovoru kao što su: "Škola služi pravu svakog djeteta i adolescenta da se obrazuje" ili: "Postoje školska pravila koja osiguravaju da škola glatko i učinkovito ispuni svoju svrhu "itd.)

Kao zaključak ove lekcije mogu se dati zadaci:
Napišite sažetak onoga što ste naučili u nekoliko rečenica

- a) na temu "(Škola) bez pravila ..." i
- b) na pitanje "Zašto škola ima pravila? "

Zadatak 2 (domaća zadaća, koju treba kopirati kao radni list zasebno ili na poleđini prethodnog radnog lista):

Pravila kroz cijeli dan

Odaberite jedan dan u sedmici. Na ovaj dan napišite dnevnik i zabilježite sva pravila koja ste morali slijediti (čak i sva nepisana pravila).

Pogledajte sva pravila koja vam govore kako se morate ponašati ili šta morate činiti, npr.

- kad ste kod kuće sa svojom porodicom;
- kad se susretnete s prijateljima;
- kad kupite nešto u trgovini;
- kad prolazite kroz grad;
- itd.

Razmislite o pravilima koja su zapisana kao formalna pravila i koja pravila postoje kao nepisana, neformalna pravila. Na primjer, školska pravila su formalna. Pravila koja nam govore kako se ponašati za stolom ili kad smo zajedno s našom porodicom ili prijateljima su neformalna.

Vrijeme	Pravilo	formalno/neformalno
...		
07.00		
08.00		
09.00		
10.00		
11.00		
12.00		
13.00		
14.00		
15.00		
16.00		
17.00		
18.00		
19.00		
20.00		
21.00		
22.00		
...		

Lekcija 3: Ko stvara pravila u životu?

Učiteljica traži od učenika da kao stručnjaci pročitaju primjere iz njihove zadaće (vidi gore), uključujući primjere formalnih i neformalnih pravila.

Učitelj tada bira dva primjera i piše ih na tabli popunjavanjem tabele koja je pripremljena, npr.

Vrsta pravila	Sadržaj	Doneseno od ...	Provodi ga...
Formalno pravilo (na primjer, zakon):	Ne smiješ preći cestu kad je na semaforu crveno.		
Neformalno pravilo	Ne smiješ podrignuti za stolom.		

Učitelji poziva učenike da iznesu svoje razmišljanje u dvije prazne kolone, kao i sankcije za koje smatraju da su potrebne u slučaju da se pravilo prekrši.

(Pravilo za saobraćaj - zapravo zakon - bit će prilično jednostavno: postavlja ga je Ministarstvo saobraćaja (nacrt) i Parlament (zakonodavstvo), čije sprovođenje kontroliše policija i, ako je potrebno, sudovi (npr. novčanim kaznama).

Teža, ali možda i zanimljivija zbog rasprave, su nepisana pravila npr. *Ne podrignuj za stolom*; Sankcije u vezi toga su specifične s obzirom na porodicu i kulturu.

Učitelj bi trebao dati učenicima priliku da postupaju kao stručnjaci tražeći mnoge učenike da učestvuju u plenarnoj raspravi. Zaključna informacija se potom upisuje u tabelu.

Učenici formiraju grupe od četiri ili pet učenika. Zadatak:

Razmijenite primjere neformalnih pravila na svojim radnim listovima; saznajte kako se ova pravila primjenjuju i kako se sankcionira kršenja ovih pravila. Osim toga: Postoje li pravila, norme ili čak zakoni koji su specifični za spol?

Rezultati se sumiraju u plenarnoj raspravi. Moguće tačke za fokusiranje tokom rasprave:

Upišite i rangirajte nepisana pravila koja vrijede među vršnjacima (uz primjere)

- Ko definiše ili modificira nepisana pravila i sankcije u slučaju da se pravilo prekrši?
- nepisana pravila za spol
- Koje mogućnosti moramo definisati ili modificirati pravila?
- Kada i gdje to možemo reći?

Lekcija 4

Kome treba biti dopušteno da donosi zakone? (Pravila za donošenje zakona)

U uvodnom dijelu lekcije započinje se pregledom utvrđenih zaključaka i spoznaja u posljednjim lekcijama, u kojima su učenici razmatrali neformalna pravila i zakone. U ovoj lekciji približavamo se uvidu na to kako treba donijeti zakone.

Podsticaj: Učitelj daje sljedeći "primjer" zakona (pisan ili projiciran na tabli):

1 Svi muškarci rođeni aprilu ne moraju plaćati poreze.

Rasprava: učenici mogu slobodno komunicirati, po potrebi ih se podstiče s nekoliko otvorenih pitanja. Njihove se ideje mogu usredotočiti na tačke kao što su:

- Ovaj zakon je nepravedan, jer krši načelo nediskriminacije.
- Diskriminira različite grupe (sve žene, ne samo žene rođene u aprilu).
- služi interesima male grupe ljudi, naime muškaraca rođenih u aprilu.
- Zakoni trebaju služiti za dobrobit svih. Zakoni koji ne služe dobrobiti svih trebaju biti spriječeni.
- Nepravedni zakoni uzrokuju sukob u zajednici i možda čak i uništavaju zajednicu.

Učenici formiraju grupe od četiri ili pet učenika. Zadatak: Učenici trebaju raspraviti koja su pravila i načela nužna za zaštitu od nepoštenog zakonodavstva. Trebaju se usaglasiti oko najviše tri ključna elementa za naknadnu prezentaciju.

Slijedi prezentacija, rasprava, upoređivanje i zaključci.

Ko zapravo donosi zakone u našoj zemlji? Prikupljanje prethodnih znanja učenika; sažeti unos / kratki prikaz učitelja.

Glavna pitanja: Ustav obuhvata ljudska prava, uključujući načela jednakosti i lične slobode. Sadrži i dio koji definiše ko može donositi zakone; u većini država to je tijelo predstavnika naroda (npr.,

narodnih zastupnika u državnom Parlamentu) koji donose zakone većinom glasova.

Ti predstavnici moraju se kandidovati na izborima i stoga su podložni kontroli od strane građana. Zakoni se donose direktnim glasanjem većine zastupnika.

Možda zaključna rasprava s pregledom onoga što je naučeno u ovoj nastavnoj cjelini s pogledom na budućnost života mladih osoba u društvu oblikovanom normama i zakonima.